

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Teemu Kallio

Keskittämisen vaikutuksista poliisihallinnossa

Rikostorjunnan toimintojen keskittämisen vaikutukset rikosten
selvittämiseen Pohjanmaan poliisilaitoksessa

Johtamisen akateeminen yksikkö
Julkisoikeuden pro gradu -tutkielma
Hallintotieteiden maisteri

Vaasa 2026

VAASAN YLIOPISTO**Johtamisen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Teemu Kallio		
Tutkielman nimi:	Keskittämisen vaikutuksista poliisihallinnossa: Rikostorjunnan toimintojen keskittämisen vaikutukset rikosten selvittämiseen Pohjanmaan poliisilaitoksessa		
Tutkinto:	Hallintotieteiden maisteri		
Koulutusohjelma:	Hallintotieteet		
Opintosuunta:	Julkisoikeus		
Työn ohjaaja:	Kristian Siikavirta		
Valmistumisvuosi:	2026	Sivumäärä:	68

TIIVISTELMÄ:

Hallinnon uudistaminen on ollut esillä Suomessa lähes jokaisella alalla viimeisten vuosikymmenten aikana. Uudistamista ovat kokeneet niin opetusala, sosiaali- ja terveysala kuin myös poliisitoiminta. Itse poliisitoiminta on ollut muutoksien kohteena neljään otteeseen viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana ja oletettavaa on, ettei uudistuminen pääty koskaan. Uudistusten pääasiallisena tavoitteena on jatkuvasti uudelleenorganisointi kustannustehokkuuden parantamiseksi.

Tämän tutkimuksen kohteena on Pohjanmaan poliisilaitos, ja tarkemmin vielä Etelä-Pohjanmaan alue. Tarkoituksena on selvittää, minkälaisia vaikutuksia hallinnon rakenneuudistuksilla on ollut rikostorjunnan tasoon rikosten selvittämistason osalta Suupohjan seutukunnassa, jossa on vuonna 2019 toteutettu hallinnon uudistamista siten, että rikospoliisin palvelut on Suupohjasta keskitetty Seinäjoen poliisiasemalle. Lisäksi tutkimuksen toisena kohteena on poliisia ohjaava lainsäädäntö. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella sitä, mitä poliisia ohjaavassa lainsäädännössä mainitaan palveluiden saatavuudesta sekä tasapuolisuudesta.

Tutkimus on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäinen on lainopillinen, ja toinen empiirinen. Poliisia ohjaavaan lainsäädäntöön on pureuduttu lainopillisin keinoin pyrkien selvittämään lainsäädännön sisältöä sekä tarkoituksensa. Lisäksi tutkimuksessa on perehdytty siihen, mitkä säädökset poliisitoimintaa yleisesti ohjaavat sekä siihen, miten Euroopan unioni pyrkii vaikuttamaan jäsenvaltioidensa poliisitoiminnan järjestämiseen. Rikostorjunnan tasoa taas on tarkasteltu empiirisesti tilastojen avulla, pyrkien selvittämään uudistuksen mahdolliset vaikutukset. Tutkimuksessa käytettävät tilastot ovat pääosin peräisin Tilastokeskuksen tietokannoista sekä tilastoista.

Tutkimus osoittaa, että ainakaan paikallisesti seutukuntien kokoluokassa toteutettava hallinnon toimintojen keskittäminen ei suoraan tarkoita, että työn tuloksellisuus heikentyisi, tai ihmisten luottamus poliisiin radikaalisti vähenisi. Se onko keskittämällä vaikutuksia moneen muuhun seikkaan alueella, jää tämän tutkimuksen ulkopuolelle, mahdollisten tulevien muiden tutkimusten selvittäväksi.

AVAINSANAT: poliisi, tasapuolisuus, keskittäminen, julkishallinto, rikos, selvittäminen, Suupohja

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tutkimusasetelma sekä tutkimuskysymykset	8
1.2	Tutkielman rakenne	10
1.3	Tutkimusmenetelmä	10
2	Poliisipalvelujen tasapuolisuus	16
2.1	Poliisin tehtävä	16
2.2	Kansainväliset sekä EU-perussopimukset	17
2.3	Poliisitoimintaa ohjaava kansallinen lainsäädäntö	19
2.4	Tasapuolisuus poliisia ohjaavassa lainsäädännössä	24
3	Pohjanmaan poliisilaitos	30
4	Rikosilmoitusmäärät	38
4.1	Seutukuntien väestörakenne	38
4.2	Viranomaisten tietoon tulleet rikokset	42
5	Rikostorjunnan taso	48
6	Johtopäätökset	57
	Lähteet	62
	Virallislähteet	67

Kuvat

Kuva 1. Pohjanmaan poliisilaitoksen kenttäjohtoaluejako vuonna 2023.	31
--	----

Kuviot

Kuvio 1. Seutukuntien asukasmäärät suhteessa toisiinsa.	33
Kuvio 2. Asukasluvun muutos seutukunnissa.	39
Kuvio 3. Asukkaiden keski-ikä seutukunnittain.	40
Kuvio 4. Väestötiheys seutukunnittain.	41
Kuvio 5. Viranomaisten tietoon tulleet rikoslakirikokset seutukunnittain.	43
Kuvio 6. Viranomaisten tietoon tulleet rikoslakirikokset kunnittain Suupohjassa.	44
Kuvio 7 Viranomaisten tietoon tulleet rikoslakirikokset per 1000 asukasta.	45
Kuvio 8. Rikoslakirikosten määrä Seinäjoen seutukunnassa sekä koko maassa.	46
Kuvio 9. Viranomaisten tietoon tulleita rikoksia Suupohjan seutukunnassa rikosryhmittäin.	48
Kuvio 10. Vertailu omaisuusrikosten sekä henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten selvitysasteesta.	49
Kuvio 11. Viranomaisten tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset.	50
Kuvio 12. Selvitetyt pahoinpitelyrikokset yhteensä.	51
Kuvio 13. Pahoinpitelyrikosten selvitysprosentit.	52
Kuvio 14. Kaikkien rikoslakirikosten selvitysprosentit.	54
Kuvio 15 Selvitettyjen rikosten tutkinta-ajat.	56

Taulukot

Taulukko 1. Etelä-Pohjanmaan kenttäjohtoalueeseen kuuluvat kunnat asukaslukuineen.	32
Taulukko 2. Tutkintaryhmien aluejako.	34
Taulukko 3. Tutkintaryhmien vastuualueet kuntakohtaisesti kesästä 2019 eteenpäin.	36
Taulukko 4. Seutukuntien kuntajako.	37

Lyhenteet

EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus
ETL	Esitutkintalaki (805/2011)
EP	Etelä-Pohjanmaa
EU	Euroopan unioni
HaVM	Hallintovaliokunnan mietintö
HE	Hallituksen esitys
HL	Hallintolaki (434/2003)
KP	Keski-Pohjanmaa
KRP	Keskusrikospoliisi
LP	Liikkuva poliisi
PeVL	Perustuslakivaliokunnan lausunto
PKL	Pakkokeinolaki (806/2011)
PL	Suomen perustuslaki (731/1999)
POLAMK	Poliisiammattikorkeakoulu
PolL	Poliisilaki (872/2011)
PORA	Poliisin hallintorakenneuudistus
RP	Rannikko-Pohjanmaa
SEU	Euroopan unionista tehty sopimus
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
SUPO	Suojelupoliisi

1 Johdanto

Poliisihallinto on viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana ollut mukana neljässä hallinnon rakenneuudistuksessa. Näissä uudistuksissa keskeisenä tavoitteena on havaittavissa palvelujen keskittäminen ja uudelleenorganisointi tarkoituksenmukaisten palvelujen tuottamiseksi. Myös kustannusten hallinta on ollut uudistuksissa suuressa roolissa. Koko hallintoa koskevien uudistusten lisäksi poliisilaitostasolla laitokset uudistuvat jatkuvasti.

Ensimmäinen askel oli vuonna 1996 toteutettu valtion paikallishallinnon uudistaminen. Siinä kaupunginviskaalin- ja kaupunginvoudinvirastojen ohella myös poliisi- ja nimismiespiirit korvattiin kihlakunnilla ja kihlakunnanvirastoilla. Näitä kihlakuntia perustettiin yhteensä 90 kappaletta.¹ Aikaisemmin poliisipiirejä oli 249 kappaletta, joista nimismiespiirejä oli 222, ja poliisilaitoksia 26. Uudistuksen tarkoitus oli parantaa valtion paikallishallinnon toimintaedellytyksiä ja palvelukykyä. Henkilöstö oli aikaisemmassa mallissa jakautunut epätarkoituksenmukaisesti, ja uudistuksen tarkoituksena oli mahdollistaa henkilöresurssien siirtäminen varsinaisiin palvelutehtäviin.²

Seuraava vaihe poliisin toiminnan kehittämässä oli edessä vuodesta 2006 alkaen. Tuolloin sisäasiainministeriö asetti työryhmän, jonka tavoitteena oli laatia kokonais selvitys poliisin hallintorakenteen, johtamisjärjestelmän sekä yhteistoiminnan kehittämistarpeista hallinnon eri tasoilla. Lisäksi työryhmän tuli selvityksen tuloksiin perustuen esittää muutoksia.³ Tätä nimenomaista uudistusta kutsutaan nimellä PORA I. Uudistuksen sisältö perustui pääministeri Matti Vanhasen II hallitusohjelmaan. Siinä on eritelty muun muassa poliisipalvelujen saatavuuden varmistaminen koko maassa.⁴ Tämä rakenneuudistuksen ensimmäinen vaihe toimeenpantiin 1.1.2009.

¹ HE 182/1996 vp, s. 2.

² HE 154/1991 vp, s. 1–3.

³ Sisäasiainministeriö, 2008, s. VII.

⁴ Valtioneuvoston kanslia, 2007, s. 21.

Niin sanotussa PORA II uudistuksessa poliisin ylijohtoa järjesteltiin uudelleen. Tähän saakka poliisin hallintomalli oli kolmiportainen, ja siihen kuuluivat poliisin ylijohdona toiminut sisäasiainministeriön poliisiosasto, lääninjohtona toimineet lääninhallituksen poliisiosastot sekä poliisilaitokset, joita PORA I uudistuksen jälkeen oli 24 kappaletta. Uudistuksessa poliisiorganisaatio järjesteltiin kaksiportaiseksi. Siinä ylijohdona toimi uutena perustettu Poliisihallitus, jonka alaisuudessa toimivat erikseen valtakunnalliset poliisipalvelut, joihin kuuluivat KRP, SUPO, LP, POLAMK ja poliisin tekniikkakeskus, sekä paikalliset poliisipalvelut, joihin kuuluivat jäljelle jääneet poliisilaitokset.⁵ Muutos astui voimaan 1.1.2010.

Viimeisin mainituista neljästä uudistuksesta tunnetaan nimellä PORA III. Valtioneuvosto antoi vuonna 2012 kehyspäättöksen, jonka mukaan poliisihallinnossa toteutetaan vuosina 2014–2015 hallintorakennemuutos, joka koskee koko poliisihallintoa. Uudistuksen tavoitteena oli poliisiyksiköiden toimintakyvyn vahvistaminen ja toiminnan tehokkuuden lisääminen niiden määrää vähentämällä ja tehtäväkenttiä uudelleen arvioimalla.⁶ Uudistuksessa poliisilaitosten määrä vähennettiin 11 kappaleeseen, ja lisäksi liikkuvan poliisin sekä poliisin tekniikkakeskuksen yksiköt lakkautettiin.⁷

Uudistuksia on laajemmin tutkinut, nykyisin jo eläköitynyt rikoskomisario Heikki Mansikka-Aho. Hän on viimeisimpänä väitöskirjassaan vuonna 2021 päätenyt siihen lopputulokseen, että PORA I -uudistuksen jälkeen poliisihallinnon kustannukset ovat lähteneet nousuun, ja vastaavasti rikostorjunnan teho ja toimintavalmiusajat ovat lähteneet laskuun. Lopputulos on siis ollut täysin päinvastainen, kuin mitä uudistuksilla on haettu.⁸

Mansikka-Aho on oman väitöskirjansa lopussa listannut mielestään tarkoituksenmukaisia tutkimuskohteita. Näistä yksi on sen selvittäminen, miten poliisin

⁵ Sisäasiainministeriö, 2008, s. 4–56.

⁶ Sisäasiainministeriö, 2012, s. VI.

⁷ Poliisihallitus, 2014, s. 29–37.

⁸ Berg, 2021, MTV-uutiset.

poistuminen paikkakunnalta vaikuttaa rikosilmoitusten määrään. Toisena hän mainitsee rikostutkinnan tehokkuuden tarkastelemisen. Mansikka-Aho on itse päätenyt siihen tulokseen, että vastoin valtion vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman tavoitteita rikostorjunnan tehokkuus on laskenut.⁹

Myös muilla hallinnonaloilla palveluiden tasapuolisuutta on huomioitu. Hyvinvointialueita koskevassa hallituksen esityksessä on arvioitu palvelujen uudelleen järjestämisellä voitavan nimenomaan parantaa yhdenvertaisuutta, kun suurempien palveluntarjoajien myötä alueellinen vaihtelevuus pienentyisi. Myös palvelujen saavutettavuuden oletettiin vähintäänkin pysyvän samana, jopa mahdollisesti parantuvan uudistuksen seurauksena. Tätä perusteltiin aikaisemmin muodostettuja yhteistoiminta-alueita koskevien tutkimusten perusteella, joissa todettiin muun muassa palvelujen supistuneen lähinnä keskustoissa, ei reuna-alueilla.¹⁰

1.1 Tutkimusasetelma sekä tutkimuskysymykset

Aina tutkimusta tehtäessä, siihen liittyy jonkinasteisia subjektiivisia valintoja kohdistuen mm. tutkimuskysymyksiin, tutkimusmenetelmiin ja analysointiin. Tutkijan oma poliittinen näkemys ei saa heijastua tutkimuksesta, vaan tutkijan täytyy olla tutkimusta tehdessään objektiivinen.¹¹ Olen itse kiinnostunut tutkittavasta aiheesta nimenomaan ajankohtana, jolloin olen työskennellyt tutkimuksen kohdealueilla seuraavasti: Rikospoliisissa Seinäjoen poliisiasemalla 2/2020-12/2020, valvonta- ja hälytystoimintasektorilla Alavuden poliisiasemalla 1/2021-6/2021 sekä Kauhajoen poliisiasemalla 7/2021-12/2023. Kyseessä oleva laitoksen sisäinen muutos kosketti omaa henkilökohtaista työnkuvaani siten, että aikaisemmin paikallisesti Kauhajoen poliisiaseman henkilöstön tutkimat rikokset tulivat Seinäjoen poliisiaseman tutkijoille (myös minulle vuonna 2020) tutkittavaksi. Tutkimukseen kerättävä aineisto on täysin

⁹ Mansikka-Aho, 2021, s. 249–250.

¹⁰ HE 241/2020 vp, s. 383–384.

¹¹ Heikkilä, 2014, s. 28–29.

vailla omaa vaikutusvaltaani, ja olen pyrkinyt ottamaan aineistoon mahdollisimman laajan otoksen tutkimuskysymyksen asettamissa rajoissa. Näillä keinoilla tutkimuksen reliabiliteetti tulee olemaan hyvällä tasolla.

Poliisipalvelujen tasapuolisuus on silloin tällöin keskusteluihin nouseva aihe poliisista puhuttaessa. Poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992, poliisihallintolaki) 6 §:n mukaan poliisilaitoksen on tarjottava palvelunsa laajuudeltaan ja saatavuudeltaan tasapuolisesti koko toiminta-alueellaan. Tämän toteutumisen voisi kuvitella olevan maantieteellisesti Suomen kaltaisessa valtiossa täysin mahdotonta. Kuitenkin laki tällaisen veloitteen poliisilaitokselle asettaa. Tutkimuksen ensimmäisen luvun tarkoitus on pyrkiä vastaamaan siihen kysymykseen, mitä tämä tasapuolisuus käytännössä tarkoittaa.

Vuonna 2019 Pohjanmaan poliisilaitos toimeenpani laitoksen sisäisen rakenneuudistuksen, jonka johdosta rikospoliisin paikallinen yksikkö lopetti toimintansa Kauhajoen poliisiasemalla, ja työntekijät siirtyivät työskentelemään muille poliisiasemille. Toimenpide aiheutti aikanaan jonkinasteista tyytymättömyyttä osan työntekijöistä keskuudessa. Muutoksesta on nyt kulunut noin seitsemän vuotta, ja sen vaikutukset – jos sellaisia on – ovat varmasti siirtyneet myös tilastoihin. Tutkimuksen toisessa luvussa pyritään selvittämään organisaatiouudistuksen vaikutukset, joita rikostorjunnan osalta on ilmennyt.

Edellä mainittujen pohjustusten jälkeen tutkielma pyrkii vastaamaan seuraaviin kahteen tutkimuskysymykseen:

- 1. Mitä tasapuolisuus tarkoittaa poliisissa ja miten sitä säädellään?**
- 2. Miten poliisin poistuminen paikkakunnalta vaikuttaa kansalaisten käyttäytymiseen havaitsemiensa rikosasioiden ilmoittamisessa, ja onko etäämmältä hoidettu rikostorjunnan työ heikentänyt rikosten selvittämistä?**

1.2 Tutkielman rakenne

Tutkielma sisältää kaksi tutkimuskysymystä, jotka nivoutuvat yhteen. Niiden tutkimusmenetelmät ovat kuitenkin erilaiset, jonka vuoksi ne on jaoteltu omiin päälukuihinsa. Organisaatiomuutoksella on mahdollisesti koeteltu lainsäädännön tuomaa velvollisuutta tarjota palvelut tasapuolisesti. Tutkielman ennako-oletuksena on, että tämän on täytynyt ainakin jollain asteella vaikuttaa negatiivisesti tutkimuksen kohteina oleviin seikkoihin. Tutkielmassa pyritään kuitenkin erityisesti välttämään ”ankkurointi-ilmiötä”, jossa tutkija kiinnittää liiallisesti huomiota ennako-oletuksiin, mikä mahdollisesti väärinä johtopäätösten muodostamista¹².

Luvussa kaksi perehdytään poliisin tehtävään yleisesti, sekä tarkastellaan mitkä säädökset poliisin toimintaa ohjaavat. Lisäksi luvussa tarkastellaan sitä, millä tavoin tasapuolisuus näistä poliisia ohjaavista säädöksistä ilmenee. Luvussa kolme alustetaan tutkimuksen empiiristä osuutta avaamalla tutkimuskohteena olevan Etelä-Pohjanmaan rikostorjunnan rakenteita. Neljännessä luvussa keskitytään tarkastelemaan organisaatiomuutoksen vaikutuksia viranomaisten tietoon tulleiden rikosten kautta, ja viidennessä luvussa keskitytään mahdollisesti aiheutuneisiin rikostorjunnan laadun muutoksiin organisaatiomuutoksen myötä. Luvussa kuusi ovat johtopäätökset.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta tarkoituksena on perehtyä ensin poliisia ohjaavaan lainsäädäntöön yleisesti sekä valtakunnallisella, että myös EU:n tasolla. Tämän jälkeen tutkimuksessa tarkastellaan myös muiden alojen säädösten mahdollisia viittauksia tasapuolisuusvelvoitteisiin ja siihen, onko tasapuolisuutta tai sen mittareita avattu muissa säädöksissä tai näiden esitöissä. Muut säädökset rajataan tutkimuksessa koskemaan lähtökohtaisesti Suomen perustuslakia (731/1999, PL). Pyrkimyksenä on

¹² Autioniemi, 2025, s. 12.

selvittää näitä seikkoja hyödyntämällä oikeusdogmatiikkaa eli lainoppia. Etenkin poliisilain (872/2011, PoL) osalta tutkimuksessa pyritään selvittämään tasapuolisuuden käsite.

Lainopin yhtenä keskeisenä tehtävänä on selvittää voimassa olevan oikeuden sisältöä oikeuslähteistä saatavin tiedoin, käyttäen tulkinnallisia menetelmiä. Yksinkertaisimmillaan voidaan ajatella lainopissa määriteltävän, miten jotain yksittäistä säännöstä tulisi tulkita. Nykyisin lakeja tulkitaan kuitenkin aikaisempaa enemmän myös niiden eettisessä, historiallisessa, taloudellisessa, yhteiskuntatieteellisessä sekä ympäristöllisessä kontekstissa.¹³ Lainoppi on metodiopillisesti lähellä kirjallisuuden tutkimusta sekä teologiaa, jotka myös keskittyvät tekstin tulkintaan ja sen sisäisen rakenteen analyysiin. Lainopillisella tulkinnalla on kuitenkin merkittävästi enemmän yhteiskunnallista painoarvoa. Lainopillisen tulkinnan tulee olla perusteltu siten, että se täyttää sekä lainmukaisuuden että myös kansalaisten perustellun oikeusturvaodotuksen vaatimukset.¹⁴

Peczenikiläis-aarniolaisen oikeuslähteiden hierarkian mukaan oikeuslähteet jaetaan vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin sekä sallittuihin oikeuslähteisiin.¹⁵ Tämä on ollut suomalaisen oikeusteorian ja oikeustieteen näkökulma jo muutamia kymmeniä vuosia.¹⁶ Vahvasti velvoittaviin oikeuslähteisiin voidaan lukea kuuluvaksi perustuslaki, muu kansallinen kirjoitettu lainsäädäntö sekä EU-oikeus, jotka ovat kaikki edustettuina myös tässä tutkimuksessa. Heikosti velvoittaviksi oikeuslähteiksi luetaan muun muassa ennakkoratkaisut, hallituksen esitykset sekä valiokuntien lausunnot ja mietinnöt. Näistä tutkimuksessa pyritään syventymään etenkin lakien esitöihin selvittäessä tasapuolisuuden käsitettä. Sallittuja oikeuslähteitä ovat esimerkiksi oikeustieteellinen kirjallisuus sekä alempien tuomioistuinoportaiden kuin korkeimpien oikeuksien ratkaisut. Myös vakiintunut hallintokäytäntö voidaan katsoa sallituksi oikeuslähteeksi.

¹³ Rautiainen ja muut, 2023, luku I.1.

¹⁴ Siltala, 2001, s. 24–26.

¹⁵ Määttä & Paso, 2022, s. 16–25.

¹⁶ Tolonen, 2003, s. 27.

Oikeuslähteiden käytössä on muistettava myös välttää kiellettyjä oikeuslähteitä, joita ovat moraaliset mielipiteet sekä poliittiset ratkaisut.¹⁷ Toisaalta Juha Karhu on kuitenkin argumentoinut, että ihmisarvo voidaan oikeudellisen sitovuutensa sekä loukkaamattomuuskieltonsa vuoksi lukea nykyisin vahvasti velvoittavaksi oikeuslähteeksi, vaikkakin nämä nimenomaan johtuvat sen moraalisesta sisällöstä.¹⁸

Kaarlo Tuorin mukaan oikeutta tutkittaessa tutkija valitsee yhden kolmesta sisäänpääsytistä oikeuteen. Vaihtoehdot ovat oikeusjärjestys, ensimmäisen asteen oikeudelliset käytänteet tai toisen asteen oikeudelliset käytänteet. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkiessaan oikeutta tutkija tutkii sitä joko erilaisina oikeudellisina käytänteinä tai oikeusjärjestyksenä.¹⁹ Tässä tutkimuksessa tutkimus kohdistetaan erityisesti ensimmäisen ja toisen asteen oikeudellisiin käytänteisiin. Ensimmäisen asteen oikeudelliset käytänteet koostuvat niistä tilanteista, joissa oikeusnormit toteutuvat. Toisen asteen oikeudelliset käytänteet sisältävät lainsäädännön valmistelun, lain tulkinna ja lainsäätämisen eli lain sisällön päättämisen. Ensimmäisen asteen oikeudellisten käytänteiden tarkastelussa oikeus hahmotetaan yleensä sopimus pohjaisesta näkökulmasta, kun taas toisen asteen oikeudellisten käytänteiden tarkastelussa tutkijan täytyy ainakin osittain irtaantua sopimus pohjaisesta sekä luonnonoikeudellisesta näkökulmasta oikeuteen. Vastaavasti tällöin tutkimus kiinnittyy diskurssien sekä kamppailujen näkökulmaan.²⁰

Toisen tutkimuskysymyksen osalta tutkimuksessa keskitytään ensimmäisenä kansalaisten reaktioon poliisilaitoksen organisaatiomuutokseen. Tässä ensimmäisessä vaiheessa pyritään mittaamaan sitä, miten alueella asuvien kynnys ilmoittaa viranomaisille havaitsemistaan rikoksista on muuttunut. Toisessa vaiheessa perehdytään tarkemmin nimenomaisesti rikostorjunnan tasoon. Toisen tutkimuskysymyksen kaksi eri osuutta jaetaan vielä omiin päälukuihinsa. Tarkasteltavaksi ovat valikoituneet

¹⁷ Määttä & Paso, 2022, s.18–25.

¹⁸ Karhu, 2020, s. 1020.

¹⁹ Rautiainen ja muut, 2023, luku I.1.2.

²⁰ Rautiainen ja muut, 2023, luku I.1.2.

pahoinpitelyrikokset. Tutkimuksessa pyritään selvittämään saatavilla olevilla mittareilla, miten rikostorjunnan taso on näiden rikosten osalta muuttunut. Tutkimus rajataan koskemaan nimenomaan pahoinpitelyjä, sillä tutkimusajankohtana poliisin toimintaan vaikutti erittäin suuresti Covid-19-koronaviruspandemia, ja yleisesti ottaen rikollisuuden muodot kehittyvät jatkuvasti. Pahoinpitelyrikokset sen sijaan pysyvät kohtuullisessa määrin samantyyppisinä. Toisen tutkimuskysymyksen osalta tutkimus on empiirinen.

Empiirisellä tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, joka perustuu havainnointiin, kokemuksiin sekä mittaamiseen. Empiirinen osuus tutkimuksesta eroaa lainopillisesta siinä, että empiirisessä tutkimuksessa oikeusnormeja ei systematisoida tai tulkita, vaan oikeuden tarkastelu tapahtuu niin sanotusti ”ulkoa” katsottuna. Empiirinen tutkimus kuitenkin tuottaa tietoa lainsäädäntötyöhön sekä lainopin tulkintasuosituksiin. Empiiriset tutkimukset jaotellaan kvalitatiivisiin ja kvantitatiivisiin tutkimuksiin.²¹

Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa tavallisin aineiston keräämiseen käytetty tapa on kyselylomake, jolloin kyseessä on niin sanottu survey-tutkimus.²² Tämän kaltainen aineistonkeruumenetelmä ei tule käyttöön tässä tutkimuksessa, sillä mitattava aineisto olisi subjektiivista, jota tässä tutkimuksessa pyritään välttämään.

Määrällisessä tutkimuksessa tutkimustulokset kerätään numeroina ja niitä tarkastellaan numeerisesti. Numerotiedot selitetään tämän jälkeen sanalliseen muotoon. Kvantitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on muotoilla tutkimuskysymys tulosta ennakoivasti eli tehdä hypoteesi, käyttää hyödyksi teoriaa mittauksessa, sekä havainnollistaa ja selittää mitattavat asiat kausaalisuhtein.²³ Kvantitatiivista tutkimusta voidaan kutsua myös tilastolliseksi tutkimukseksi.²⁴ Koska tässä tutkimuksessa kerättävä

²¹ Nieminen & Lähteenmäki, 2021, s. 11–12.

²² Vilka 2025, luku IV.1. Survey-tutkimus viittaa siihen, että kysely on vakioitu. Tämä taas tarkoittaa sitä, että kaikille kyselyyn osallistuville kysely suoritetaan täysin samalla tavalla saman sisältöisenä. Muita nimityksiä kyselylle on esimerkiksi joukkokysely, informoitu kysely tai postikysely.

²³ Vilka, 2007, s. 14–18.

²⁴ Heikkilä, 2014, s.15.

aineisto on täysin numeerista, soveltuu kvantitatiivinen menetelmä käytettäväksi erinomaisesti.

Tutkimukseen kerättävä aineisto voidaan asettaa mitta-asteikkojen näkökulmasta suhdeasteikkoon, eli toisin sanoen absoluuttiseen asteikkoon. Suhdeasteikon tasoisilla muuttujilla on olemassa nollakohta, ja asteikko on kykenevä mittaamaan sitä, kuinka moninkertainen toinen muuttuja on suhteessa toiseen.²⁵ Muuttujien arvot kuvataan viivakuviolla. Se on omiaan jatkuvan muuttujan arvojen kuvaamiseen. Lisäksi viivakuvio korostaa kehityssuuntaa ja vaihtelua, jotka ovat tämän tutkimuksen keskipiste.²⁶ Peruskysymykset määrällisessä tutkimuksessa liittyvät eritoten tutkittavien henkilöiden tai tutkittavan ilmiön, sekä tapauksen ominaisuuksien ja niiden jakaumien tutkimiseen.²⁷

Tarkasteltavaa organisaatiouudistusta voidaan pitää kriminaalipoliittisena sen liittyessä kuitenkin läheisesti rikollisuuden määrään sekä siihen liittyvään yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Jos alueella olisi paljon rikollisuutta, tällaista uudistusta tuskin toteutettaisiin. Tämän perusteella tätä tutkimusta voi osaltaan pitää tieteellisesti kriminaalipoliittisena, jonka tarkoitus on tehdä tutkimusta kriminaalipoliittisen päätöksenteon avuksi.²⁸

Empiiristä tutkimusta rikostilastojen osalta rasittaa epävarmuus, sillä ne osoittavat vain ilmi tulleen rikollisuuden. Empiirisen aineiston selittämisessä voidaan aina vedota siihen, että tutkija ei ole ottanut huomioon tiettyjä muuttujia. Esimerkiksi rikosten määrään on saattanut vaikuttaa jokin rikosoikeudellisesta järjestelmästä ulkopuolella oleva muuttuja, ja tätä ei ole tutkimuksessa huomioitu. Rikollisuus voi lisääntyä esimerkiksi rangaistuksen lievenemisen ja siitä seuraavan pelotusvaikutuksen pienenemisen vuoksi. Rangaistuksen aleneminen voi johtua joko lakimuutoksesta, tai esimerkiksi tuomioistuinten

²⁵ Heikkilä, 2014, s.82.

²⁶ Heikkilä, 2014, s.156.

²⁷ Tähtinen ja muut, 2020, s. 24.

²⁸ Tapani ja muut, 2025, s. 17.

rangaistuskäytännön muuttumisesta.²⁹ Tällaisia seikkoja ei olla tässä tutkimuksessa huomioitu.

Yhtenä suurena tutkimusaineiston lähteenä tutkielmassa toimii tilastokeskus. Aineistoa hankitaan myös tarpeen vaatiessa Pohjanmaan poliisilaitokselta niissä määrin, kun aineistoa ei ole saatavissa julkisista lähteistä, ja laitokset ovat valmiita tilastoja luovuttamaan. Tutkimusaineisto rikosilmoitusmäärien osalta koostuu Etelä-Pohjanmaan alueella viranomaisten tietoon tulleista rikoksista 1/2015 – 12/2023 välisenä aikana. Aineistoon kerätään lähtökohtaisesti koko Etelä-Pohjanmaan alueen rikosilmoitukset, jotta aineistosta voidaan analysoida mahdolliset muut muuttujat, jotka eivät johdu tutkittavana olevasta organisaatiomuutoksesta.

Aineiston tulokset tullaan asettamaan graafisiin kuvioihin, jotka ovat tärkeässä roolissa tutkimusaineiston kuvailemisessa. Vaikka kuviot ovat tehokkaita, on niiden käyttämisessä kuitenkin noudatettava huolellisuutta. Kuvioiden käytössä on olemassa manipulointiriski. Laatomalla kuvio siten että muutokset näyttävät joko merkittävämmiltä tai merkityksettömämmiltä kuin ne todellisuudessa ovat, voidaan kuviota tutkijan toimesta dramatisoida.³⁰

²⁹ Tapani ja muut, 2025, s. 28–29.

³⁰ Tähtinen ja muut, 2020, s. 93.

2 Poliisipalvelujen tasapuolisuus

2.1 Poliisin tehtävä

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on ollut julkisen vallan tehtävä jo sydänkeskiajalta lähtien. Tavoiteltu ja hyvä yhteiskuntajärjestys on ilmestynyt keskusteluun ensimmäisiä kertoja 1500-luvulla saksalaisissa valtioissa, joissa siitä käytettiin nimitystä ”hyvä politia”. Nimitys on toiminut yleiskäsitteenä sekä hyvälle järjestykselle, että niihin valtion tai hallitsijan toimiin, joilla hyvään järjestykseen on pyritty.³¹ Itse poliisi-sana on alkujaan antiikin kreikan kieltä. Sana ”politeia” tarkoitti valtiota ja valtiomuotoa, ja ”polis” kaupunkia. Tätä antiikin sanaa onkin lainattu suureen osaan eurooppalaisista kielistä. Keskiajalla poliisi-termillä on tarkoitettu myös julkista toimintaa sekä myöhempinä vuosina myös sisäasiainhallintoa.³²

Nykyisin poliisin tehtävät ilmenevät PolL 1 luvun 1 §:n ensimmäisestä momentista. Poliisin ensisijainen tehtävä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen. Tämä tehtävä ei varsinaisesti näyttäyty normaalioloissa, vaan vaatii konkretisoituakseen esimerkiksi vakavaa terrorismia.³³ Sen sijaan ”yleinen järjestys ja turvallisuus” on perinteinen lainsäädännössä poliisin tehtäviä kuvaava käsite. Käytännössä poliisin toiminta voidaan jakaa neljään lohkoon: kenttätoiminta, rikostorjunta, poliisin lupahallinto sekä muut tehtävät.³⁴ Tämän tutkimuksen pääasiallinen kohde näistä on rikostorjunta, jonka toiminnan keskittämiseen tutkimus liittyy.

³¹ Kotkas, 2007, s. 989-990.

³² Helminen ja muut, 2012, luku I.1.

³³ Rikander, 2019, s. 29.

³⁴ Helminen ja muut, 2012, luku I.1.

2.2 Kansainväliset sekä EU-perussopimukset

Toisen maailmansodan jälkeen Euroopassa oli havaittavissa federalistisia virtauksia, ja näihin liittyen järjestettiin Haagissa vuonna 1948 ”Eurooppa-kongressi”. Kokouksen seurauksena syntyi Euroopan neuvoston perussääntö. Euroopan neuvoston tärkeimmäksi tehtäväksi on muodostunut ihmisoikeuksien suojeleminen. Edellytyksenä Euroopan neuvoston jäsenyydelle onkin yksinomaan järjestön jäsenmaille avoimen Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) hyväksyminen. Sopimus on astunut voimaan vuonna 1953.³⁵

Suomi on liittynyt Euroopan neuvoston jäseneksi vuonna 1989. Suomi oli jo vuodesta 1963 lähtien alkanut luomaan tiiviitä suhteita järjestöön, mutta itse liittymistä Euroopan neuvostoon välteltiin Suomen puolueettomuuspolitiikan vuoksi. Tuohon aikaan Neuvostoliitto suhtautui järjestöön kielteisesti, ja liittymistä olisi mahdollisesti pidetty lännen ja idän välisenä kannanottona. Suomi allekirjoitti Euroopan ihmisoikeussopimuksen Euroopan neuvostoon liittymisen yhteydessä vuonna 1989, ja sopimus ratifioitiin vuonna 1990.³⁶

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 1 artiklan mukaan ”korkeat sopimuspuolet” ovat velvoitettuja lainkäyttövaltansa alaisille henkilöille sopimuksessa sekä sen lisäpöytäkirjoissa turvattujen oikeuksien takaamiseen. Tämä tarkoittaa, että sopimuksen allekirjoittanut valtio on vastuunalainen viranomaistensa toiminnasta. Täten yksittäisen poliisimiehen tekemä virkatehtävä voi saattaa valtion vastuuseen EIS:n rikkomisesta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa (EIT). Tämän edellytyksenä on kuitenkin asian käsittely ensin kotimaisin oikeuskeinoin.³⁷ Poliisin täytyy toiminnassaan huomioida EIS:n säännökset. Koska ihmisoikeudet ovat valtioiden välisiin sopimuksiin perustuvia, joita tulkitsee usein kansainvälinen elin esim. tuomioistuin, voidaan ihmisoikeuksia pitää dynaamisina. Tämä tarkoittaa sitä, että ylikansallisen ihmisoikeuksia tulkitsevan

³⁵ Pellonpää ja muut, 2018, luku I.1.

³⁶ Pellonpää ja muut, 2018, luku I.2.

³⁷ Pellonpää ja muut, 2018, luku II.2.

tuomioistuimen tulkinta kehittyy ajan myötä.³⁸ Kehitys edellyttää myös poliisilta uusien tulkintojen seuraamista ja toiminnan ohjaamista näistä ilmenevään suuntaan.

EIS:n 5 artiklan mukaan jokaisella on ”oikeus vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen”. Tarkemmin tarkasteltaessa säännöksessä ”henkilökohtaisella turvallisuudella” tarkoitetaan turvaa vapaudenriistoa vastaan. EIS:n valvontaelimissä ei em. termille ole määritelty muuta tarkoitusta.³⁹ Säännös ei siis liity esimerkiksi poliisilain 1 §:n 1 momentissa mainittavaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Poliisin toimintaan säännös kuitenkin liittyy vahvasti, sillä esitutkintaviranomaisena poliisi puuttuu tarpeen vaatiessa esitutkintalaissa (805/2011, ETL) sekä pakkokeinolaissa (806/2011, PKL) säädetyin keinoin henkilön oikeuspiiriin.⁴⁰ Oikeuspiiriin voidaan puuttua esimerkiksi pidättämällä PKL 5 §:n edellytysten täytyessä, jolloin henkilön vapaus riistetään lakiin perustuen.

Euroopan ihmisoikeussopimusta voidaan pitää unionin perusoikeusjärjestelmän vähimmäistasona.⁴¹ Tämä ilmenee Euroopan unionin perusoikeuskirjasta, jonka 52 artiklan 3 kohdan mukaan perusoikeuksien ulottuvuus ja merkitys ovat samat kuin EIS:n, mutta unioni voi myös myöntää laajempaa suojaa.

EU:n perussopimukset antavat jäsenvaltiolle vapauden järjestää oikeusjärjestelmänsä valitsemallaan tavalla. Sopimuksen Euroopan unionin toiminnasta (SEUT) 67 artiklan mukaan Unioni pyrkii varmistamaan korkeimman turvallisuuden tason mm. poliisiviranomaisten välisillä yhteensovittamis- ja yhteistyötoimenpiteillä. Saman perussopimuksen 4 artiklassa puolestaan säädetään kansallisen turvallisuuden säilyvän yksinomaan jäsenvaltioiden omalla vastuulla.⁴² Sopimuksessa Euroopan unionista (SEU) 35 artiklassa todetaan, ettei yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta yllä arvioimaan

³⁸ Fredman ja muut, 2020, luku II.2.2.

³⁹ Pellonpää ja muut, 2018, luku VII.5.1.1.

⁴⁰ Fredman ja muut, 2020, luku I.1.1.1.

⁴¹ Fredman ja muut, 2020, luku IV.2.

⁴² Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto. EUVL C 202 7.6.2016.

jäsenvaltioiden poliisiviranomaisen toimien toteuttamista tai niiden velvollisuuksien täyttämistä, joita jäsenvaltiolla on sisäisen turvallisuuden sekä yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi.⁴³ Poliisin toiminta perustuukin lainsäädännöllisesti pääasiassa oikeusministeriön sekä sisäministeriön valmisteluvastuulla oleviin lakeihin. Sisäministeriö valmistelee poliisin hallinnosta annetun lain ja poliisilain, sekä niiden nojalla annettavat asetukset. Oikeusministeriö taas vastaa esitutkinta- sekä pakkokeinolain valmistelusta.

Euroopan unionin perusoikeuskirja muodostaa varsinaisesti EU:n perusoikeussäännösten. Perusoikeuskirja tuli voimaan oikeudellisesti sitovasti Lissabonin sopimuksen kautta vuonna 2009. Perusoikeuskirja on primäärioikeutta, ja se on saman arvoinen kuin SEU sekä SEUT.⁴⁴ Kansainväliset sopimukset eivät anna vähimmäisvaatimuksia poliisitoiminnan järjestämiselle. Järjestämisvastuu ja päätöksenteko poliisitoiminnasta on jätetty jäsenvaltioiden hallintaan. SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukaan ”Erityisesti kansallinen sisäinen turvallisuus säilyy yksinomaan kunkin jäsenvaltion vastuulla”.

2.3 Poliisitoimintaa ohjaava kansallinen lainsäädäntö

Suomessa normihierarkian huipulla on Suomen perustuslaki. Se on korkein ohjaava säädös, ja esimerkiksi tuomioistuin voi jättää soveltamatta eduskuntalain säännöksen, jos se on ristiriidassa perustuslain kanssa.⁴⁵ Perustuslakia voidaankin luonnehtia ydinsäännökseksi, sillä sen määrittelee, miten oikeusjärjestystä on mahdollista muuttaa, sekä miten pätevä normisto tuotetaan. Säädöksessä säädetään myös esimerkiksi yksityisen ja julkisen välisestä suhteesta, joka on tämän tutkielman keskiössä.⁴⁶

⁴³ Sopimus Euroopan unionista (Konsolidoitu toisinto 2006). EUVL C 321E, 29.12.2006.

⁴⁴ Raitio & Tuominen, 2025, s. 38

⁴⁵ Saraviita, 2011, s. 104.

⁴⁶ Jyränki & Husa, 2012, s. 68.

PL 2.3 §:n mukaan *”Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.”*. Tämä antaa perustan myös poliisin toiminnalle.⁴⁷ Esimerkiksi PolL 1 luvun 2 §:n mukaan poliisin tulee kunnioittaa sekä ihmis- että perusoikeuksia. Kolmantena tärkeänä oikeusvaltioperiaatteen aspektina voidaan pitää oikeudenkäyttöpiirissä olevien henkilöiden lainalaisuutta, eli lain noudattamisvelvollisuutta⁴⁸.

PolL 1 luvun 1–5 §:ssä määritellään poliisin toiminnan yleiset periaatteet, tärkeysjärjestys ja tehtävien hoitaminen.⁴⁹ Tässä tutkimuksessa keskitytään PolL 1 §:n osalta erityisesti rikosten ennalta ehkäisemiseen, paljastamiseen, selvittämiseen sekä syyteharkintaan saattamiseen. Nämä seikat ja niiden toimivuus ovat läheisesti kytköksissä siihen, millaiseksi kansalasten luottamus poliisin rikostorjuntaan muodostuu. Tämä luottamus saattaa ilmetä esimerkiksi tutkimuskohteena olevien rikosilmoitusten määrästä.

Poliisin toimivaltuussäännökset löytyvät PolL 2 luvusta. Näitä säännöksiä voidaan pitää keskeisinä valtuussäännöksinä järjestyspoliisitoiminnassa. PolL 3 luku koskee tiedonhankintaa ja 4 luku poliisitutkintaa. Luvussa 5 on erinäisiä säännöksiä poliisin toiminnasta.⁵⁰

Esitutkintaa säätelevät erityisesti esitutkintalaki ja pakkokeinolaki. ETL muun muassa säätelee esitutkinnan toimittamisvelvollisuutta, esitutkinnassa noudatettavia periaatteita sekä esitutkinnan päättämistä.⁵¹ Esitutkinnassa poliisi kerää ja järjestelee syyttäjälle aineiston, jota tämä tarvitsee syyteharkintaa suorittaessaan, sekä mahdollisen syytteen noston jälkeen syytteen ajamiseen tuomioistuimessa. Tehokas

⁴⁷ Saraviita, 2011, s. 68. Säännöstä on tulkittava laajassa merkityksessä siten, että se tarkoittaa oikeusjärjestystä yleensä. Muussa tapauksessa säännöksen muoto johtaisi siihen, ettei asetusten ja niitä alemman tasoisten säädösten vaikutus ulottuisi julkiseen päätöksentekoon.

⁴⁸ Jyränki & Husa, 2012, s. 131.

⁴⁹ HE 224/2010 vp, s. 8.

⁵⁰ HE 224/2010 vp, s. 9–12.

⁵¹ HE 222/2010 vp, s. 12.

rikostorjunta myös ennalta ehkäisee rikoksia.⁵² Itse rikosprosessissa esitutkinta on prosessin ensimmäinen vaihe.⁵³

Poliisia voidaan pitää yleisenä esitutkintaviranomaisena.⁵⁴ ETL 2 luvun 1 §:n mukaan suojelupoliisi ei kuitenkaan suorita esitutkintaa. Muista esitutkintaa suorittavista viranomaisista säädetään erikseen. Näitä viranomaisia ovat rajavartiosto- tulliviranomaiset ja sotalasviranomaiset. Näiden esitutkintatoimivallasta säädetään omissa säädöksissään. Myös syyttäjät sekä ylimmät laillisuusvalvojat liittyvät läheisesti esitutkintaan.⁵⁵

Esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä (ETL 3 luku 11 §). Epäiltyä ollessa alle 18-vuotias henkilö, on esitutkinta toimitettava kiireellisesti. Tästä vastuussa on viime kädessä tutkinnanjohtaja. Tutkintatoimenpiteet voidaan asettaa tärkeysjärjestykseen, jos olosuhteet niin vaativat. Tämä johtuu usein poliisin rajallisista resursseista, ja tällöin etusijalle tavallisesti laitetaan vakavat, kiireelliset tai lähiaikoina vanhentumassa olevien rikosten tutkintatoimenpiteet.⁵⁶

Esitutkinnassa selvitettävistä asioista säädetään ETL 1 luvun 2 §:ssä.⁵⁷ Tolvasen ja Kukkonen näkemyksen mukaan rikosprosessin tehtävät ja toimintamekanismit

⁵² Helminen ja muut, 2012, luku I.1.3.3.

⁵³ Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 1. Rikoksella tässä yhteydessä tarkoitetaan rangaistavaksi säädettyä tekoa, ja rikosprosessilla puolestaan oikeudenkäyntiä rikosasioissa, joka on lain tasoisesti säädelty menettely, jossa väitetään tapahtuneen rikoksen ja vastaajalle vaaditaan tuosta rikoksesta rangaistusta. Rikosprosessiin kuuluvat esitutkinnan jälkeen vielä mahdollisesti syyteharkinta, oikeudenkäynti sekä rangaistuksen täytäntöönpano.

⁵⁴ Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 19.

⁵⁵ Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 21–23.

⁵⁶ Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 57–58. Ks. myös. Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 25–27. Tutkinnanjohtajana toimii pidättämiseen oikeutettu virkamies. Pääasiassa rikosta koskevia esitutkintatoimenpiteitä ja kuulusteluita suorittaa tutkija, joka toimii tutkinnanjohtajan johdon ja valvonnan alaisena. Lisäksi tutkinnan hallinnolliseen organisaatioon voi kuulua tutkintasihteeri, sekä tietyissä tapauksissa tutkinnan yleisjohtaja.

⁵⁷ Esitutkinnassa selvitetään: 1) asian laadun edellyttämällä tavalla epäilty rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat; 2) mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen tai asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöönpanemiseksi; 3) asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus, jos hän oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 3 luvun 9 §:n nojalla on pyytänyt syyttäjää ajamaan hänen vaatimustaan; ja 4) suostuuko asianomistaja ja aikooko rikoksesta epäilty suostua asian käsittelemiseen käräjäoikeudessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvussa tarkoitetussa kirjallisessa menettelyssä.

koostuvat ”rikosvastuun toteuttamisesta, konfliktien ratkaisusta, oikeussuojan antamisesta, preventiosta, oikeuden kehittämisestä ja perustuslakikontrollista”. Näistä ainakin kolme ensimmäistä liittyvät myös vahvasti esitutkintaan.⁵⁸

Esitutinnan päättämistä tullaan käsittelemään tässä tutkielmassa tilastollisesti rikostorjunnan laatua koskevassa osiossa, luvussa 5. Rikostorjunnan laatua tutkimuksessa pyritään mittaamaan rikosten selvitysprosenttien avulla. Sen vuoksi päättämistoimenpiteitä ja niiden edellytyksiä on hyvä tässä kohtaa avata hieman laajemmin. Esitutkinta voidaan lopettaa ja jättää toimittamatta, esitutkinta voidaan rajoittaa tai kolmanneksi se voidaan päättää siirtämällä asia syyteharkintaan.

Esitutkinta on lopetettava, jos suoritettuna tutkinnan myötä asiassa ei ole syytä epäillä rikosta. Esitutkinta on myös lopetettava, jos kyseessä on asianomistajarikos⁵⁹, ja asianomistaja peruu rangaistusvaatimuksensa. Jos tutkintakynnys vielä ylittyy, esitutkinta voidaan silti jättää toimittamatta tai lopettaa poliisimiehen tai tutkinnanjohtajan päätöksellä riippuen tapauksesta, sekä rajoittaa syyttäjän päätöksellä. Jos asianomistaja on luopunut vaatimuksestaan, rikoksesta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa, ja rikos on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, voidaan esitutkinta lopettaa poliisin päätöksellä. Tällaisessa tapauksessa rikoksen täytyy olla kuitenkin omassa rikoslajissaan tyyppiesimerkkiin verrattuna vähäinen, ja vähäisyyden täytyy olla ilmeinen.⁶⁰

Esitutinnan rajoittamisessa syyttäjä tekee päätöksen tutkinnanjohtajan esityksestä. Rajoittaminen vaatii näiden osapuolten yksimielisyyttä rajoittamisen edellytyksistä. Tällaisissa tapauksissa kyse on sellaisista rikoksista, joista syyttäjä joka tapauksessa jättäisi syytteen nostamatta, eikä yleinen tai yksityinen tärkeä etu ole vaatimuksena

⁵⁸ Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 72.

⁵⁹ Jokela, 2008, luku 5.2.2. ensimmäinen kappale. Osa rikoksista on niin kutsuttuja asianomistajarikoksia. Virallinen syyttäjä saa asianomistajarikoksissa nostaa syytteen vain, jos asianomistaja on itse ilmoittanut rikoksen syytteeseen pantavaksi. Ks. myös Helenius & Linna, 2024, s. 395. Sen että rangaistussäännös kuuluu asianomistajarikosten ryhmään, täytyy ilmetä lainsäädännöstä eksplisiittisesti.

⁶⁰ Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 59–60.

syytteen nostamiselle.⁶¹ Syyttäjä saa rajoittaa esitutkintaa myös kustannusperusteisesti. Rajoittamalla päätetty esitutkinta on kuitenkin aloitettava uudelleen, jos asiassa jatkossa ilmenneiden seikkojen myötä siihen on perusteltu syy.⁶²

Pakkokeinolaissa säädetään pääosin esitutkinnassa käytettävissä olevista keinoista rikosten selvittämiseksi sekä anastetun omaisuuden viranomaisen haltuun ottamisesta.⁶³ Poliisi voi rikosprosessin häiriöttömyyden turvaamiseksi ja aineellisesti oikeaan tulokseen saattamiseksi kohdistaa jopa fyysistä pakkoa yksilön lailla suojattuihin oikeuksiin. Rikosprosessuaaliset pakkokeinot edellyttävät aina tehtyä tai epäiltyä rikosta pohjaksi. Pakkokeinot voivat kohdistua myös perusoikeuksiin, ja osaa niistä voidaan käyttää myös muihin kuin rikoksesta epäiltyyn.⁶⁴

Rikosprosessuaalisten pakkokeinojen edellytykset jaetaan yleisiin edellytyksiin sekä erityisiin edellytyksiin. Pakkokeinojen käyttömahdollisuudet on sidottu aina kyseisestä rikoksesta säädettyyn maksimirangaistukseen suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Lisäksi pakkokeinojen käyttö on yhdistetty todennäköisyyskynnyksiin, jotka on jaoteltu kolmeen kategoriaan.⁶⁵ Poliisi saa käyttää pakkokeinoja rikoksen selvittämistä varten esitutkinnan aloittamisesta alkaen aina niin kauan, kunnes esitutkinta on päätetty, ja asia on siirretty syyttäjälle.⁶⁶

⁶¹ Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 61. Syyttäjä voi harkinnanvaraisesti jättää syytteen nostamatta lain oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997, ROL) perusteella, kun käsillä on rikoksen vähäisyys, tekijän nuoruus, rankaisemisen kohtuuttomuus tai tarkoituksettomuus sekä rikoskonkurrenssi. Lisäksi rikoslaiissa (39/1889, RL) on säädetty vähäisistä huumausainerikoksista ja vähäisistä vahingonteoista, sekä tieliikenneläissa (729/2018, TLL) vähäisistä liikennerikkomuksista.

⁶² Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 62–63.

⁶³ HE 222/2010 vp, s. 12.

⁶⁴ Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 184–185.

⁶⁵ Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 185–186. Todennäköisyyskynnykset ovat alimmasta korkeimpaan: ”on syytä epäillä”, ”todennäköisin syin epäilty” sekä ”erittäin painavin perustein voidaan olettaa”.

⁶⁶ Rantaeskola ja muut, 2014, s. 28.

2.4 Tasapuolisuus poliisia ohjaavassa lainsäädännössä

Poliisihallintolain 6 §:ssä todetaan poliisilaitoksen vastaavan *”poliisin tehtäviin liittyvien kansalaisten palvelujen tasapuolisesta saatavuudesta ja laadusta toimialueellaan”*. Lain mukaan kansalaisilla tulee siis olla tasapuolinen oikeus saada asiansa poliisin tutkittavaksi, ja poliisin on suoritettava tutkinta yhtä laadukkaasti riippumatta siitä, missä em. tutkinta maantieteellisesti suoritetaan. Lisäksi samaisen lain 4 §:n 2 momentin 2 kohta antaa samanlaisen vaatimuksen Poliisihallitukselle. *”Poliisihallituksen tehtävänä on sisäministeriön ohjauksen mukaisesti: 2) vastata poliisin tehtäviin liittyvien kansalaisten palvelujen tasapuolisesta saatavuudesta ja laadusta maan eri osissa”*. Tasapuolisuus onkin kahteen kertaan mainittuna oleellinen osa kyseistä säädöstä.

Ensimmäiset viitteet poliisihallintolain mainitsemaan tasapuolisuuteen löytyvät jo ensimmäisestä kyseiseen lakiin liittyvästä hallituksen esityksestä. Poliisihallintolain 3 §:ssä on tällöin säädetty neuvottelukunnista, joista on säädetty tarkemmin poliisihallinnon neuvottelukunnista annetussa asetuksessa (675/73). Neuvottelukunta toimisi sisäasiainministeriön, poliisipiirien sekä niissä muodostettujen poliisialueiden yhteydessä. Neuvottelukuntien tarkoitus oli antaa poliisialueisiin kuuluneiden kuntien edustajille mahdollisuus valvoa neuvottelukunnissa oman poliisipiirinsä asukkaiden etuja, kuten esimerkiksi sitä, että palvelut ja voimavarat käytetään alueella tasapuolisesti.⁶⁷

Alkuperäisen poliisihallintolain 6 §:n esitöissä on esitetty valtioneuvoston edelleen päättävän poliisipiirijaotuksesta.⁶⁸ Tätä on kuitenkin esitetty hallintovaliokunnan mietinnössä muutettavan siten, että asianomaisia kuntia tulisi myös kuulla asian suhteen, jotta palveluiden riittävä ja tasapuolinen saatavuus saadaan turvattua.⁶⁹

⁶⁷ HE 221/1990 vp, s. 7.

⁶⁸ HE 221/1990 vp, s. 8.

⁶⁹ HaVM 15/1991, s. 2.

On helppo huomata, että vaikka varsinainen tasapuolisuus -termi itsessään alkuperäisestä säädöksestä puuttuukin, on lain esitöissä siihen jo kuitenkin kiinnitetty huomiota. Hallitusten esityksissä puhutaan useaan otteeseen siitä, että poliisipalveluiden järjestäminen sekä ihmisten kohtelu tulisi olla tasapuolista, mutta varsinaisesti säännöksiin termi ilmestyi poliisihallintolakiin mukaan vasta 1.1.2007.⁷⁰

Aikaisemmin poliisipalvelujen tasapuolisuudesta huolehtiminen on kuulunut sisäasiainministeriön poliisiosastolle – joka aiemmin toimi poliisin ylijohdona –, poliisin lääninjohdona toimineelle lääninhallituksen poliisiosastolle sekä kihlakuntien poliisilaitoksille.⁷¹

Mietinnössään hallituksen esityksestä laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta HE 72/2006 hallintovaliokunta on pitänyt välttämättömänä tasapuolisuus -termin lisäämistä säädökseen. Perusteena termin lisäämiselle on pidetty valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annettua lakia (126/1992), jonka mukaan valtion paikallishallinnon palveluiden riittävä ja tasapuolinen saatavuus maan eri osissa on turvattava. Tavoitteeksi palveluiden laatua ja saatavuutta koskien on mainittu muun muassa tavoite tasapainosta taajaan asuttujen alueiden sekä pitkien etäisyyksien harvalukuisimpien palvelutarpeiden turvaamisesta. Lisäksi lähtökohtana on pitää yllä tutkintapalvelut sekä paikallistuntemus myös harvaan asutuilla alueilla. Vastuun tasapuolisuudesta huolehtimisesta on katsottu jakautuvan kaikille sen hetken poliisihallinnon tasoille.⁷² Samaan hallituksen esitykseen annetussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa korostetaan, että kansalaisten turvallisuuden kannalta välttämättömät poliisipalvelut tulee turvata toimialueita uudelleen järjestettäessä.⁷³

⁷⁰ Ennen termin käyttöönottoa tasapuolisuudesta on mainittu ainakin seuraavissa hallituksen esityksissä: HE 86/1995 vp, s. 3, HE 168/2003 vp, s. 24 sekä HE 4/2006 vp, s. 10.

⁷¹ HE 58/2009 vp, s. 5. Tämä velvollisuus kuitenkin ilmenee vain hallituksen esityksestä, eikä sitä ole tässä vaiheessa aikaisemmin kirjattu itse säännöksiin.

⁷² HaVM 24/2006 vp, s. 3–4.

⁷³ PeVL 29/2006 vp, s. 2.

Valtion paikallishallinnon kehittämiseksi annetun lain tarkoituksena on yleisesti ollut paikallishallinnon toimintaedellytysten parantaminen sekä palvelujen riittävyyden sekä tasapuolisen saatavuuden varmistaminen.⁷⁴

Poliisilain 1 luvun 6 §:n mukaan ”Poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen” sekä ”Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen”. Säännöksen tarkoituksena on antaa poliisille organisaationa mahdollisuus järjestää tehtävänsä tärkeysjärjestykseen. Tästä huolimatta tärkeysjärjestyksen arviointi ei voi antaa poliisille yleistä oikeutta lailla osoitetuista tehtävistä luopumiseen.⁷⁵ Lisäksi säännöksestä ilmenee poliisin toiminnassa noudatettava yhdenvertaisuuden vaatimus, joka sisältää lisäksi syrjintäkiellon. Syrjintäkiellolla tarkoitetaan, ettei ketään saa asettaa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.⁷⁶ Muuksi henkilöön liittyväksi perusteeksi tulkitaan muun muassa asuinpaikka.⁷⁷

Poliisilla on siis perustuslaista johtuva velvollisuus olla asettamatta ketään eriarvoiseen asemaan asuinpaikasta riippumatta. Tästä voidaan päätellä, ettei myöskään tehtävien tärkeysjärjestykseen asettaminen saa riippua asuinpaikasta. Poikkeuksena eri asemaan asettamisesta on kuitenkin aikaisemmin mainittu *hyväksyttävä syy*, joten yhdenvertaisuuden ei voida katsoa olevan täysin absoluuttista⁷⁸. Hyväksyttävää syytä arvioitaessa tulee pohtia, voidaanko eronteko ihmisten välillä perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävästi. Erityisen korkeat vaatimukset perustelulle asetetaan nimenomaisesti säännöksessä mainituille yhdeksälle erotteluperusteelle.⁷⁹ Asuinpaikka ei lukeudu näihin säännöksessä mainittaviin erotteluperusteisiin, joten siitä poikkeamisen perusteiden voidaan katsoa olevan jonkin

⁷⁴ HE 154/1991 vp, s. 1.

⁷⁵ HE 57/1994 vp, s. 34.

⁷⁶ Helminen ja muut, 2012, luku 1.2.2.

⁷⁷ HE 309/1993 vp, s. 44.

⁷⁸ Rantaeskola ja muut, 2014, s. 35.

⁷⁹ HE 309/1993 vp, s. 44.

verran matalammat. Koska syrjintäkielto on kirjoitettu täsmälliseksi ja ehdottomaksi, kohdistuu kielto myös lainsäätäjään, joka ei voi poiketa kiellosta tavallisella lailla.⁸⁰

Myös poliisilain 1 luvun 5 § edellyttää tasapuolisuutta. Tarkoitussidonnaisuuden säännöksen taustalla voidaan katsoa vaikuttavan myös hallintolain (434/2003, HL) 6 § hallinnon oikeusperiaatteista. Sen mukaan viranomaisen on noudatettava tasapuolisuutta hallinnossa asioivia kohtaan.⁸¹

Esitutkintalain 4 luvun 1 § on säännös tasapuolisuuden noudattamisesta. Esitutkinnassa tasapuolisuutta voidaan pitää erityisen tärkeänä, jopa ”kultaisena sääntönä”. Fredmanin ym. mukaan tasapuolisuuteen velvoittaa PL 6 §:n yhdenvertaisuus säännös, joka sisältää muun muassa aikaisemmin mainitun syrjimiskiellon.⁸² Esitutkintalaissa tasapuolisuusperiaatteella⁸³ tarkoitetaan kuitenkin pääasiallisesti aineellisen totuuden yhdenvertaista selvittämistä rikosasiassa sekä sitä, että rikoksen tutkijalla ei saa olla ennakkokäsityksiä eikä hän saa pyrkiä johonkin tiettyyn lopputulokseen.⁸⁴ Toiseksi periaatteen perimmäisenä tarkoituksena on varmistaa, ettei syytöntä henkilö tuomittaisi. Tämä ilmenee jo vuoden 1987 esitutkintalakia koskevasta hallituksen esityksestä, jonka mukaan on tärkeämpää, että syytön henkilö vapautetaan, kuin että syyllinen tuomittaisiin.⁸⁵ Tasapuolisuus liittyy myös ETL 3 luvun 7 §:n säännökseen, jossa säädetään asianosaisen pyynnöstä suoritettavista esitutkintatoimenpiteistä.⁸⁶

Poliisin toimintaan läheisesti liittyviksi säädöksiksi voidaan katsoa myös hallintolaki. Hallintolain 6 § sisältää hallinnon oikeusperiaatteet, joita ovat yhdenvertaisuusperiaate, tarkoitussidonnaisuuden periaate, puolueettomuusperiaate, suhteellisuusperiaate sekä luottamuksensuojaperiaate. Hallinnon oikeusperiaatteet eivät itsessään voi olla perusta

⁸⁰ PeVM 25/1994 vp, s. 4–5.

⁸¹ Rantaeskola ja muut, 2014, s. 33.

⁸² Fredman ja muut, 2025, s. 83.

⁸³ Fredman ja muut, 2025, s. 83. Tasapuolisuusperiaatetta voidaan kutsua myös objektiviteettiperiaateksi.

⁸⁴ HE 222/2010 vp, s. 192.

⁸⁵ Launiala, 2012, s. 2.

⁸⁶ Tolvanen & Kukkonen, 2011, s. 34, ks. myös Rantaeskola ja muut, 2014, s. 117.

oikeuksille tai velvollisuuksille, vaan niistä on säädettävä lailla. Oikeusperiaatteet ovat kuitenkin vahvasti ohjaavia, kun tulkitaan oikeuksien ja velvollisuuksien lainsäädännössä määriteltyjä sisältöjä.⁸⁷ Lisäksi hallintolain 7 §:n mukaan viranomaisten on järjestettävä asiointi siten, että siellä asioiva saa palvelunsa asianmukaisesti. Toisaalta palvelut on järjestettävä myös siten, että viranomaisen kykenee suorittamaan tehtävänsä tuloksellisesti. Säännöksen esitöiden mukaan viranomaisella ei ole ehdotonta velvollisuutta asiointipalvelujen asianmukaisen järjestämiseen, vaan sillä on oikeus ottaa huomioon taloudelliset sekä muut voimavaransa. Kuitenkin viranomaisen tulee kiinnittää huomionsa palvelujensa erityispiirteisiin, ja esimerkiksi **”turvallisuuden ylläpitoon liittyvä toiminta tulisi pyrkiä järjestämään siten, että palvelujen saanti kyetään turvaamaan myös poikkeusoloissa ja ihmisten alueellinen tasa-arvoisuus toteutuu”**.⁸⁸

Tasapuolisuudesta ja yhdenvertaisuudesta on havaittavissa maininta käytännössä lähes kaikissa säädöksissä, jotka läheisesti liittyvät poliisin toimintaan. Poliisihallituksen asettama työryhmä, jonka tehtävänä on ollut arvioida mm. toimintavalmiusaikoihin liittyviä kysymyksiä onkin todennut tasapuolisten palveluiden tuottamisen turvaamisen olevan sekä yksi tärkeimmistä, että myös yksi vaikeimmista tehtävistä poliisissa.⁸⁹

On kuitenkin merkillepantavaa, että eri säädöksissä käytetään johdonmukaisesti aina joko ”tasapuolisuus” tai ”yhdenvertaisuus” -termiä. Yhtäkkisesti nämä kuulostavat kutakuinkin samalta, ja selkeää eroa niiden välille ei ole helppoa tehdä. Suomalaisessa lainvalmistelussa on korostettu hyvän säännöksen perusvaatimuksena muun muassa johdonmukaisuutta. Tällä tarkoitetaan muun muassa sitä, että lain eri säännöksissä tulisi samaa ilmaisua käyttää täsmälleen samassa merkityksessä. Yleisesti on tämän lisäksi perusteltua olettaa, että samaa ilmaisua käytetään eri säädöksissä tarkoittamaan samaa asiaa.⁹⁰

⁸⁷ Mäenpää, 2024, s. 96.

⁸⁸ HE 72/2002 vp, s. 56–57.

⁸⁹ Poliisihallitus, 2020, s. 7.

⁹⁰ Tala, 2005, s. 122.

Täyden tasapuolisuuden saavuttaminen poliisin palveluissa on pidettävä mahdottomana. Lainsäätäjä ei ole todennäköisesti säädöstä laatiessaan koskaan ajatellutkaan, että täysi tasapuolisuus tulisi toteutumaan. On kuitenkin huomioitava, että lakeja sekä niiden sisältöjä ei aina noudateta täysimääräisesti. Vaikka laillisuusperiaatteen⁹¹ pohjalta voisi muuta kuvitella, tämä koskee myös jopa tuomareita sekä viranomaisia. Säännöksen teksti ei itsessään kerro kaikkia vaikutuksiaan. Säännöksiä toteuttavat aina muut viranomaiset, tuomarit sekä kohdetahot, kuin lainlaatija. Laki ei toteudu itsestään, vaan sen implementoivat⁹² muut, ja laki toteutuu heidän valintojensa mukaan. Tällaista ilmiötä voidaan kutsua Talan sanoin ”*niin sanotun etulinjan toimijan keskeiseksi merkitykseksi implementaatioissa*”. Lainsäätäjän tuleekin miettiä, miten säännös tulisi muotoilla, jotta sillä saavutettaisiin mahdollisimman kattavasti asetettujen tavoitteiden mukainen lopputulos. Tähän sisältyy pohdinta siitä, kuinka kattavasti lainsäätäjä kykenee säännöksillä ja muilla keinoilla ohjaamaan säännöksen implementaatiota haluamaansa suuntaan.⁹³ Lainsäädännön vaikutuksia – niin *ex ante* kuin *ex post* – arvioitaessa tulisi huomioida vaikutusten määräytymiseen vaikuttavan myös muita seikkoja kuin itse lakiteksti.⁹⁴

⁹¹ Mäenpää, 2024, s. 77–78. Julkisen vallan käytön lakisidonnaisuus on yksi keskeisistä eurooppaoikeuden lähtökohdista. Oikeusvaltion jopa tärkein periaate on laillisuusperiaate. Viranomaisten toiminnassa tämä ilmenee siinä, että julkisen vallan käytön tulee korostetusti perustua lakiin.

⁹² Tala, 2005, s. 182. Implementaatiolla tarkoitetaan 1. julkiseen organisaatioon kuuluvien toimijoiden, etenkin hallintoviranomaisten ja tuomioistuinten, 2. toimenpiteitä ja menettelytapoja tietyn säännöksen toteuttamiseksi ja soveltamiseksi ja 3. vuorovaikutusta, joka syntyy silloin näiden toimijoiden ja sääntelyn kohdetahojen välillä. Ks. myös Tala, 2005, s. 183. Talan mukaan hän käyttää termiä ”*implementaatio*” termien ”*toimeenpano*” tai ”*täytäntöönpano*” sijasta sen vuoksi, että niistä puhuminen luo helposti kuvan implementoinnin mekaanisesta ja ongelmattomasta tavasta toteuttaa lainsäätäjän käskyjä.

⁹³ Tala, 2005, s. 169 & 185.

⁹⁴ Vartiainen, 2021, s. 46.

3 Pohjanmaan poliisilaitos

Pohjanmaan poliisilaitos toimii Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan sekä Etelä-Pohjanmaan maakunnissa. Laitoksen alueen 40 kunnassa asuu noin 443 000 ihmistä. Pohjanmaan poliisilaitoksen pääpoliisiasema sijaitsee Vaasassa. Tämän lisäksi on 11 pienempää poliisiasemaa, jotka tarjoavat erinäisiä poliisipalveluja. Pohjanmaan poliisilaitos on kaksikielinen, sen alueella puhutaan suomea sekä ruotsia.⁹⁵ Valtioneuvoston asetuksen poliisilaitosten toimialueista (365/2022) 1 §:n mukaan Pohjanmaan poliisilaitoksen toimialue muodostuu Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan maakunnista. Saman lain 2 §:n mukaisesti Pohjanmaan poliisilaitoksessa on myös alueellisia yksiköitä.⁹⁶

Pohjanmaan poliisilaitos on saanut nykyisen muotonsa 1.1.2014. Silloin toimeenpantiin koko poliisihallintoa koskeva rakenneuudistus PORA III. Tuolla uudistuksella yhdistettiin silloiset Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan sekä Keski-Pohjanmaan poliisilaitokset.⁹⁷

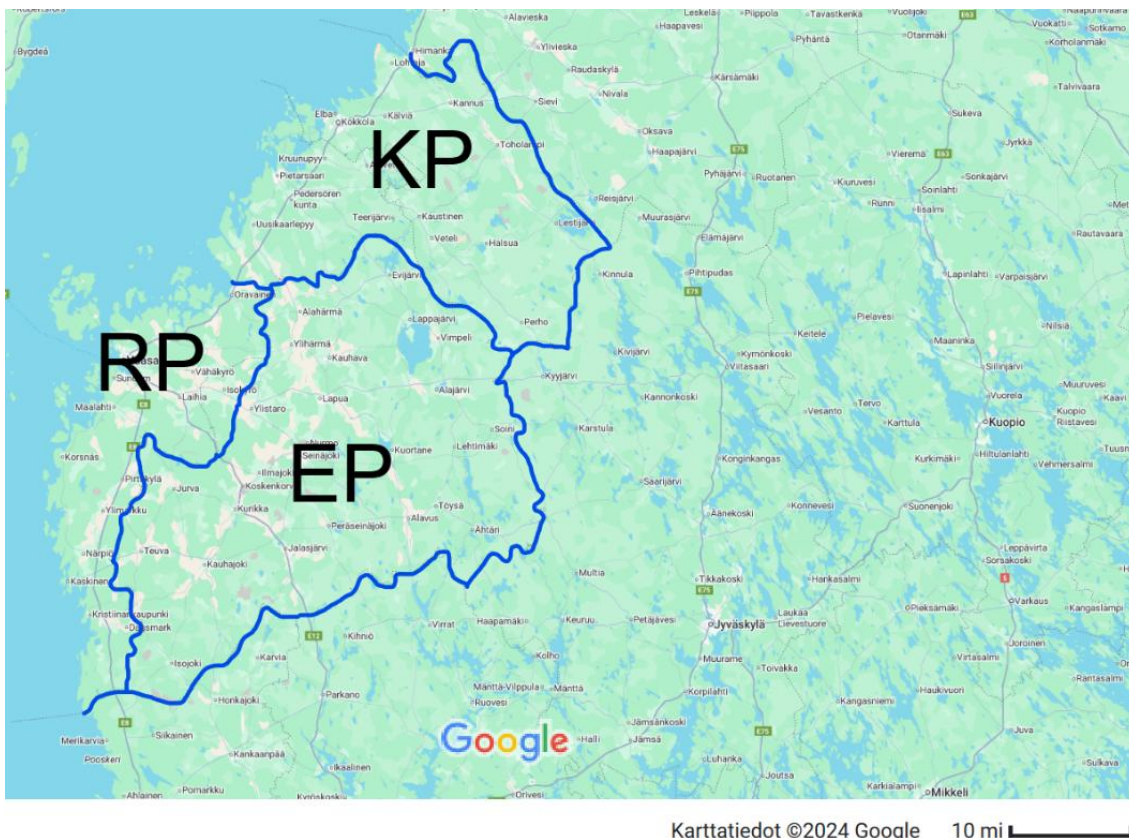
Poliisilaitos on tutkimusajankohtana ollut jaettuna kolmeen kenttäjohtoalueeseen⁹⁸. Nämä ovat Keski-Pohjanmaan, Rannikko-Pohjanmaan sekä Etelä-Pohjanmaan kenttäjohtoalueet. Vuonna 2025 organisaatio on uudistunut kenttäjohtoalueiden osalta, mutta tuon muutoksen avaaminen tässä tutkielmassa ei ole tarpeen.

⁹⁵ Poliisi, 2026a.

⁹⁶ Poliisihallintolain 6 §:n mukaan poliisilaitoksella voi olla alueellisia yksiköitä, joista säädetään valtioneuvoston asetuksella poliisilaitosten toimialueista. Näiden alueellisten yksiköiden kielellisestä asemasta säädetään kielilain (423/2003) 6 §:n 2 momentissa. Kaksikielisellä viranomaisella tarkoitetaan viranomaista, jonka virka-alueeseen kuuluu erikielisiä kuntia tai vähintään yksi kaksikielinen kunta. Pohjanmaan poliisilaitoksen alueella alueellisten yksiköiden toimialueina ovat seuraavat kunnat: Kaskinen, Kristiinankaupunki, Närpiö, Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Korsnäs, Kruunupyö, Luoto, Maalahti, Mustasaari, Pedersöre ja Vöyri.

⁹⁷ Poliisihallitus, 2014, s. 30.

⁹⁸ Kenttäjohtoalue sisältää usein useampia kaupunkeja tai kuntia. Samalla kenttäjohtoalue muodostaa myös usein henkilöstöhallinnollisen alueen. Myös rikostorjunnan vastuut on rajattu kenttäjohtoalueiden mukaisesti.

Kuva 1. Pohjanmaan poliisilaitoksen kenttäjohtoaluejako vuonna 2023.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Etelä-Pohjanmaan kenttäjohtoaluetta. Kenttäjohtoalueella ja maakunnalla on lähes samat rajat. Poikkeuksena tästä on Isokyrö, joka on liittynyt Pohjanmaan maakunnasta Etelä-Pohjanmaan maakuntaan vuonna 2021, kuuluen silti edelleen Rannikko-Pohjanmaan kenttäjohtoalueeseen.⁹⁹ Etelä-Pohjanmaan alueen maakuntakeskus on Seinäjoki, jonne on myös sijoitettuna Etelä-Pohjanmaan alueen suurin poliisiasema. Lisäksi poliisiasemia on Alavudella, Alajärvellä, Kauhajoella sekä Lapualla. Poliisiasemat ovat maantieteellisesti jakautuneet alueella melko tasaisesti, pois lukien Lapuan poliisiasema, jonka looginen sijainti pelkästään karttaa katsomalla olisi Kauhavalla. Poliisiasemien sijoittamiseen sekä niihin liittyvään päätöksentekoon ei tässä tutkimuksessa kuitenkaan keskitytä sen enempää.

⁹⁹ Etelä-Pohjanmaan liitto, 2026, s. 11.

Seuraavassa taulukossa kenttäjohtoalueeseen kuuluvat kunnat asukaslukuineen.

Alajärvi 9558	Alavus 11471
Evijärvi 2439	Ilmajoki 12262
Isojoki 1960	Karjajoki 1261
Kauhajoki 13231	Kauhava 15835
Kuortane 3560	Kurikka 20707 ¹⁰⁰
Lappajärvi 3000	Lapua 14325
Seinäjoki 63741	Soini 2053
Teuva 5101	Vimpeli 2851
Ähtäri 5667	

Taulukko 1. Etelä-Pohjanmaan kenttäjohtoalueeseen kuuluvat kunnat asukaslukuineen.
101

Kuten voidaan huomata, maakunnan kuntien koot vaihtelevat suuresti ja niitä on paljon. Etelä-Pohjanmaan alue voidaan myös jakaa neljään eri seutukuntaan.

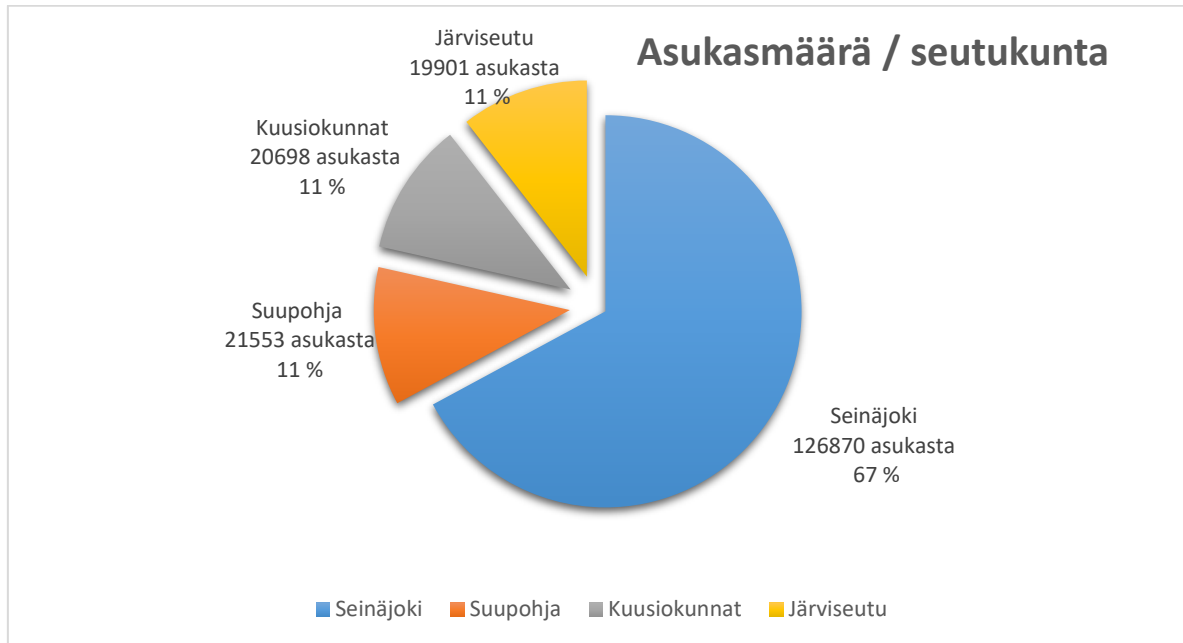
- Seinäjoen seutukunta, johon kuuluvat: Seinäjoki, Ilmajoki, Isokyrö (alkaen 1.1.2021) Kurikka, Kauhava ja Lapua
- Suupohjan seutukunta, johon kuuluvat: Isojoki, Karjajoki Kauhajoki ja Teuva
- Kuusiokuntien seutukunta, johon kuuluvat: Alavus, Kuortane ja Ähtäri
- Järviseedun seutukunta, johon kuuluvat: Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Soini ja Vimpeli¹⁰²

¹⁰⁰ Jalasjärvi on liitetty Kurikkaan vuonna 2016, alueliitoskuntien tiedot on tilastokeskuksen tilastoissa yhdistetty.

¹⁰¹ Tilastokeskus, 2025c, kuntien asukaslukujen keskiarvo vuosien 2015–2023 välisenä aikana. Keskiarvillisesti yhteensä 189 022 asukasta.

¹⁰² Tilastokeskus, 2026a.

Seuraavassa asukasmäärät on asetettu kuvioon, joka havainnollistaa Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevien seutukuntien kokoeroja:

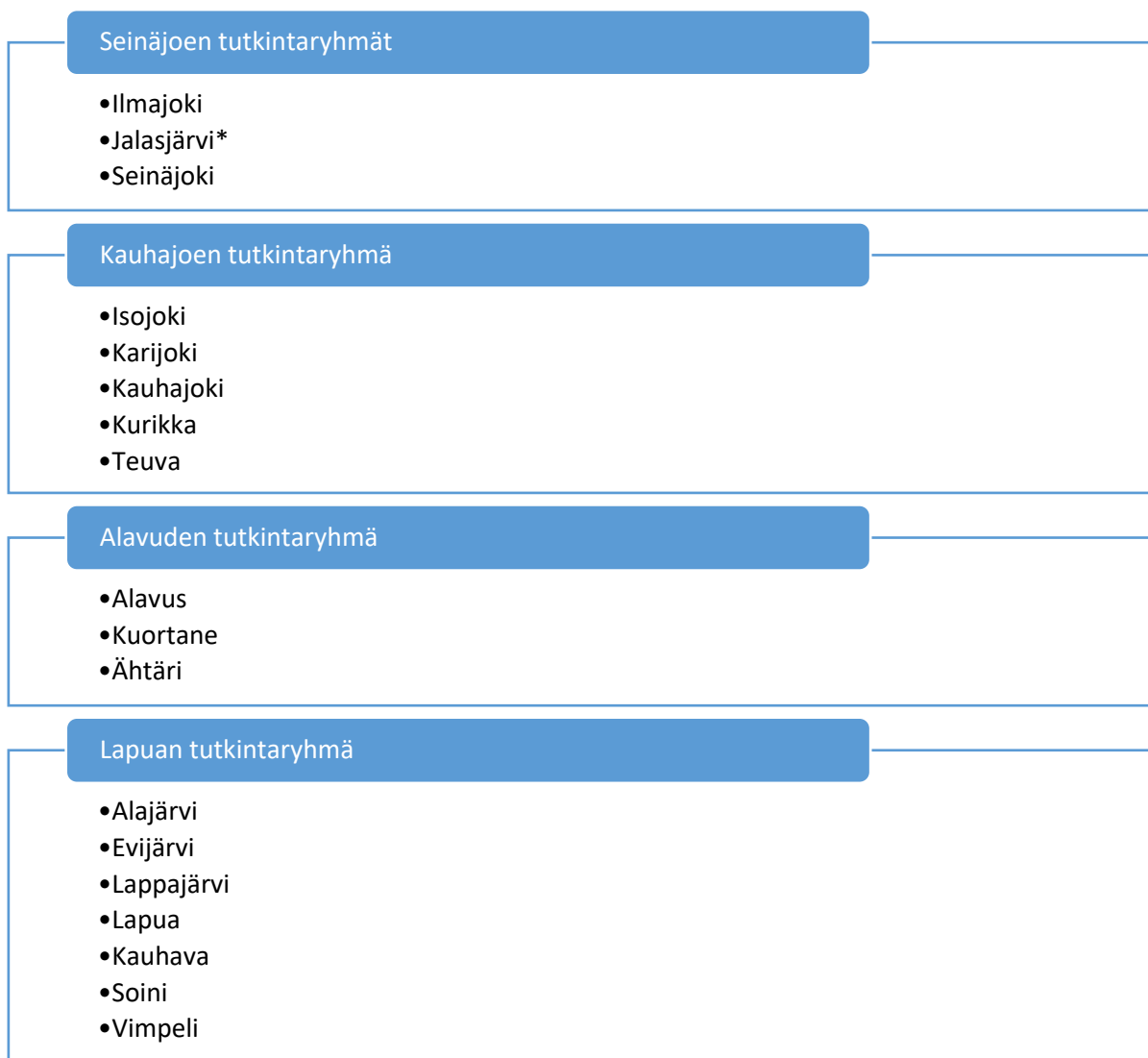

Kuvio 1. Seutukuntien asukasmäärät suhteessa toisiinsa.¹⁰³

Myös seutukuntien koot eroavat toisistaan. Seinäjoen seutukunta on asukasmäärältään lähes kaksinkertainen verrattuna muihin kolmeen seutukuntaan yhteensä.

¹⁰³ Tilastokeskus, 2025c.

Vuonna 2015, tutkimuksen tarkasteluajankohdan alussa Etelä-Pohjanmaan rikostorjunnan rakenne koostui kuudesta erillisestä ryhmästä.¹⁰⁴ Seinäjoella toimi kolme ryhmää, kaksi perusmuotoista tutkintaryhmää sekä yksi pitkäkestoisen tutkinnan ryhmä. Tämän lisäksi maakunnan alueella oli kolme tutkintaryhmää, jotka sijaitsivat Kauhajoella, Alavudella sekä Lapualla. Rikosten tutkimisen alueellinen jako oli tehty seuraavasti:

Taulukko 2. Tutkintaryhmien aluejako.

¹⁰⁴ Pohjanmaan poliisilaitos, 2013. Tähän on laskettu mukaan vain ns. päivittäisrikostutkinta.

* Jalasjärven kunta liittyi Kurikan kaupunkiin vuonna 2016. Rikostorjunnan osalta kuntaliitos ei tuonut tässä kohtaa muutoksia, vaan Jalasjärvellä tapahtuneet rikokset tutkittiin edelleen Seinäjoen tutkintaryhmien voimin.

Poliisilaitoksessa toteutettiin Etelä-Pohjanmaan alueen rikospoliisin sisäinen rakenteellinen muutos alkaen 1.1.2018 seuraavasti: Kauhajoen sekä Alavuden tutkintaryhmät yhdistyivät niin kutsutuksi maakunnan tutkintaryhmäksi. Tämän lisäksi erillinen pitkäkestoisen tutkinnan ryhmä lakkautettiin, ja Seinäjoelle perustettiin kolme tavanomaista tutkintaryhmää. Seinäjoen tutkintaryhmiin sulautettiin myös aikaisempi Lapuan tutkintaryhmä. Lisäksi tässä yhteydessä Kurikka liitettiin kokonaisuudessaan Seinäjoen rikostorjunnan vastuualueeseen aikaisemman osittain Kauhajoen sekä osittain Seinäjoen tutkinta-alueisiin kuulumisen sijaan. Tämä selkeytti tehtäväjako merkittävästi.¹⁰⁵

Seuraava rikostorjuntasektorin sisäinen organisaation muutos toteutettiin alkaen 1.8.2019. Tämän muutoksen yhteydessä Kauhajoen aseman rikostorjunnan toiminta lopetettiin. Alavuden ja Lapuan poliisiasemien henkilöstö muodosti ”uuden” maakunnan ryhmän, ja Suupohjan alueen tutkinta keskitettiin Seinäjoelle. Tässä vaiheessa Kauhajoen poliisiasemalla rikostorjuntasektorilla virassa olleet työntekijät siirtyivät töihin muille asemille. Kauhajoen poliisiasemalle jäi edelleen poliisipalveluita lupapalvelun sekä valvonta- ja hälytystoimintasektorin osalta. Muutoksen jälkeen rikostorjunnan vastuualueet jakautuivat seuraavasti:

¹⁰⁵ Pohjanmaan poliisilaitos, 2017.

Seinäjoen tutkintaryhmät

- Ilmajoki
- Isojoki
- Karijoki
- Kauhajoki
- Kurikka
- Seinäjoki
- Teuva

Maakunnan tutkintaryhmä

- Alajärvi
- Alavus
- Evijärvi
- Ilmajoki
- Kauhava
- Kuortane
- Lapua
- Soini
- Vimpeli

Taulukko 3. Tutkintaryhmien vastualueet kuntakohtaisesti kesästä 2019 eteenpäin.¹⁰⁶

Tutkimuksessa rikostorjunnan alueet on jaoteltu siten, että aluetta kuvataan seutukunnan nimellä. Seinäjoen seutukunta on jätetty pääosin pois tilastojen keräämisen osalta, sillä sen huomattavan paljon suurempi asukasmäärä ja rikosten suuremmat volyymit tekevät kuvioista vaikealukuisia. Kolme muuta seutukuntaa muistuttavat toisiaan hyvinkin paljon. Seutukunnat sisältävät rikosilmoitukset kunnistaan seuraavasti:

¹⁰⁶ Pohjanmaan poliisilaitos, 2019.

<p>Järviseu tu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alajärvi • Evijärvi • Lappajärvi • Soini • Vimpeli
<p>Kuusiokunnat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alavus • Kuortane • Ähtäri
<p>Suupohja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Isojoki • Karijoki • Kauhajoki • Teuva

Taulukko 4. Seutukuntien kuntajako.

Tutkielman luvuissa neljä ja viisi pyritään selvittämään, onko viimeisin 2019 toteutettu – tai mahdollisesti jo joku aikaisempi – organisaatiomuutos vaikuttanut kansalaisten käyttäytymiseen rikoksista ilmoittamisessa. Lisäksi muutosten vaikutuksia rikostorjunnan tasoon pyritään selvittämään. Suupohjan maakunnan tilastoja lähdetään vertaamaan sekä Kuusiokuntien että Järviseu duun tilastoihin.

Edellä kuvattuun rikostorjunnan rakenteeseen Etelä-Pohjanmaan alueella on vielä lisänä erityistutkintaryhmiä, jotka on sijoitettu Seinäjoen poliisiasemalle. Näitä ryhmiä ei tulla tässä tutkielmassa avaamaan sen enempää. Kyseiset tutkintaryhmät tutkivat rikoksia koko Etelä-Pohjanmaan alueella.

4 Rikosilmoitusmäärät

Tässä luvussa on tarkoitus selvittää, onko rikostorjunnan palveluiden fyysinen muutos tuonut jonkin asteisia vaikutuksia siihen, missä määrin kansalaiset mahdollisesti ilmoittavat havaitsemistaan rikoksista. Tieto poliisien vähentymisestä omalla alueella saattaa vähentää luottamusta poliisiin, ja jopa ääritilanteissa sen, ettei rikoksesta edes ilmoiteta, pitkien odotusaikojen sekä luottamuksen asioiden selvittämisestä vähenemisen vuoksi.

Poliisibarometrissä on vuonna 2024 kysytty vastaajilta, miksi poliisiin luotetaan tai ei luoteta. Vastauksissa käy monessa kohtaa ilmi, että luottamusta saattaisi lisätä poliisin näkyminen syrjäseuduilla.¹⁰⁷ Tämä on toki osaltaan valvonta- ja hälytystoimintasektorin vaikuttavuuden alla partioiden liikkumisessa, mutta toisaalta vain esimerkiksi lounastava rikospoliisin partio on sekin näkyvyyttä – ja barometrin vastausten perusteella ainakin jollain asteella myös luotettavuutta lisäävä tekijä.

Yleisesti luottamus poliisin toimintaa on koko Suomen osalta hyvällä tasolla, eikä poliisilaitoskohtaisessa tarkastelussa ole havaittavissa juurikaan eroja poliisibarometriin vastanneiden kesken asuinpaikan perusteella.¹⁰⁸

4.1 Seutukuntien väestörakenne

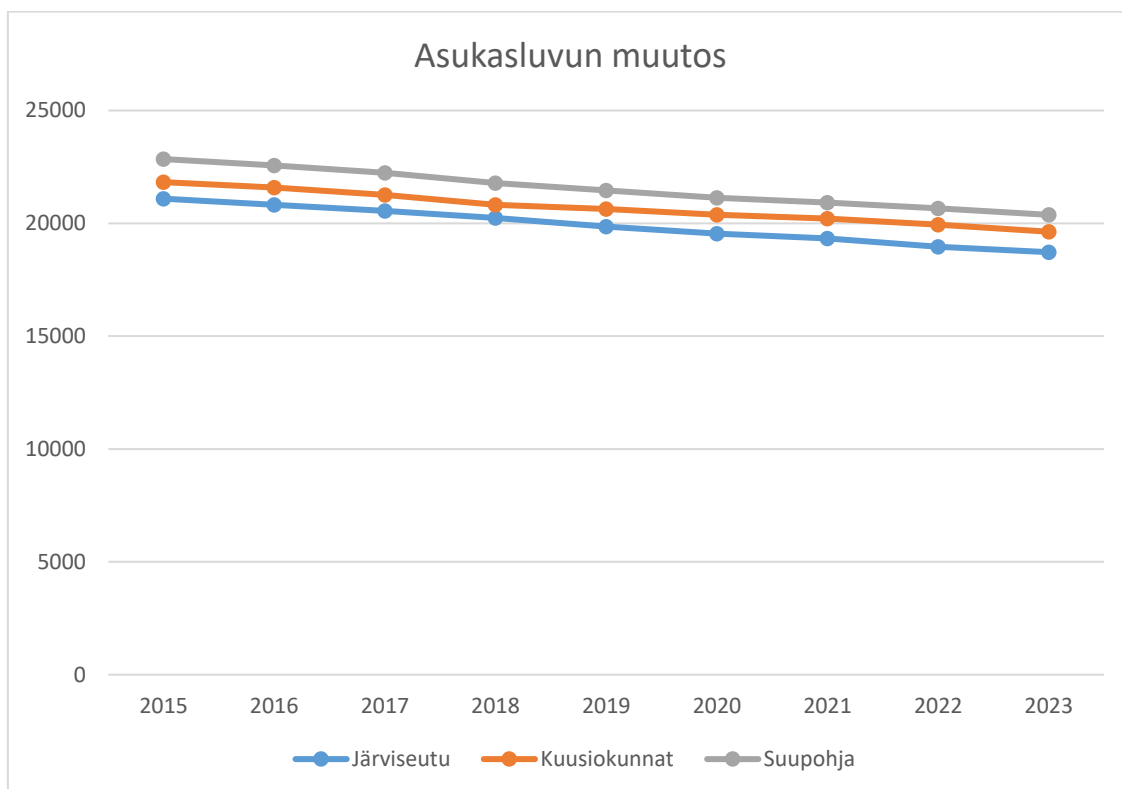
Tilastot on laadittu käyttäen hyväksi seutukuntia. Tämä sen vuoksi, että rikostorjunnan tehtäväjako on muuttunut ajanjaksona, johon tutkimus kohdistuu. Seutukuntien käyttäminen on jaotteluna yksinkertainen, ja lisäksi peruste on maantieteellinen, joten se on omiaan kuvaamaan sitä, onko poliisipalvelujen fyysisellä sijainnilla ollut vaikutusta rikosilmoitusten määriin. Kaavioiden osalta merkittävää huomiota tulee rikostilastojen

¹⁰⁷ Sisäministeriö, 2024, s. 87–104.

¹⁰⁸ Sisäministeriö, 2024, s. 45.

osalta kiinnittää siihen, muuttuuko Suupohjan kehitys muista seutukunnista merkittävästi vuoden 2019 jälkeen.

Aluksi on tarpeen selvittää seutukuntien samankaltaisuudet sekä eroavuudet tutkimuksen kannalta merkittävien seikkojen osalta.

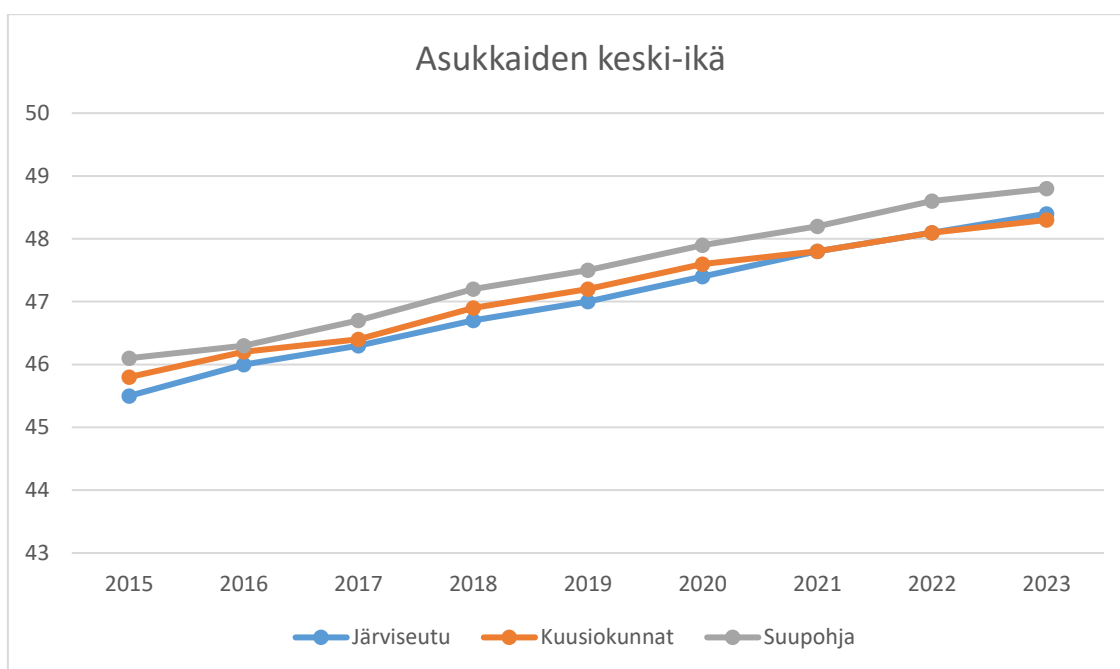
Kuvio 2. Asukasluvun muutos seutukunnissa.¹⁰⁹

Kuten kaaviosta voi huomata, tutkimuksen kohteena olevien seutukuntien asukasmäärät ovat tasaisessa laskussa ja hyvinkin lähellä toisiaan. Vuonna 2015 Järviseudun asukasluku on ollut noin 7,7 % pienempi kuin Suupohjan. Vertailuvuonna 2023 Järviseutu on asukasluvultaan noin 8,1 % pienempi, joten muutos tutkimusajalla on vain 0,4 prosenttiyksikköä. Kun vielä Kuusiokunnat näkyy pysyttelevän koko tutkimusajan

¹⁰⁹ Tilastokeskus, 2026c.

näiden kahden seutukunnan välimaastossa, voidaan todeta, ettei ainakaan asukasluvun suhteen ole nähtävissä merkittäviä eroavaisuuksia seutukuntien välillä.

Seuraavaksi tarkastellaan seutukuntien asukkaiden keski-ikää. Tämä on tarpeen sen vuoksi, että rikoksiin syyllistyneiden ikä ei ole tasainen. Esimerkiksi vuonna 2023 rikoslakirikoksiin¹¹⁰ syyllistyneistä noin 55,5 % oli iältään 15–34-vuotiaita.¹¹¹

Kuvio 3. Asukkaiden keski-ikä seutukunnittain.¹¹²

Etelä-Pohjanmaan pienempien seutukuntien ikärakenne keski-ikänsä osalta on selvässä kasvussa vuosittain. Kun tarkastellaan rikoksesta epäiltyjen ikärakennetta, voidaan huomata, että vuosien 2016, 2020 ja 2023 keskiarvallisesti vain 20,8 % rikoksesta epäillyistä on 45- vuotiaita tai vanhempia.¹¹³ Tämä viittaisi siihen, että ikärakenteen kasvun voisi olettaa indikoivan epäiltyjen rikosten vähenemistä. Myös ikärakenne on

¹¹⁰ Rikoslakirikoksella viitataan tekoon, joka on nimenomaisesti määritelty rangaistavaksi rikoslaisissa (39/1889).

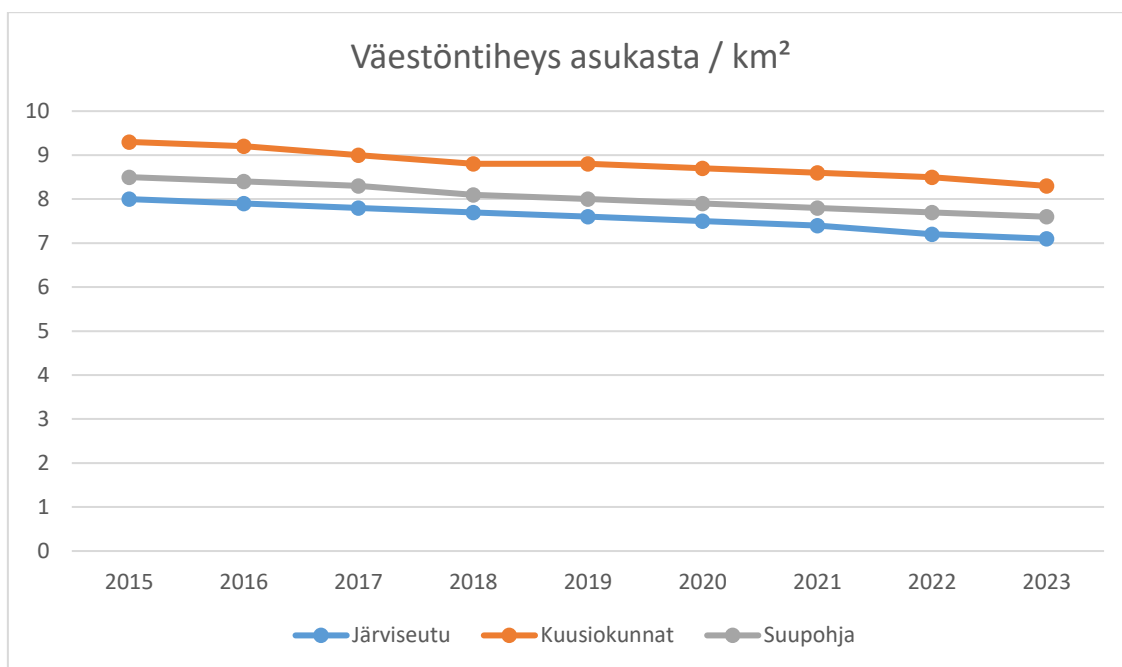
¹¹¹ Tilastokeskus, 2026b.

¹¹² Tilastokeskus, 2025c.

¹¹³ Tilastokeskus, 2026b.

asukasmäärän tavoin hyvin samankaltainen seutukuntien välillä. Vuonna 2015 asukkaiden keski-ikä ero Suupohjan ja Järviseudun välillä on noin 1,3 %, Vuonna 2023 ero on vielä kaventunut siten, että Järviseudun keski-ikä on asettunut Suupohjan sekä Kuusiokuntien väliin, ja em. seutukuntien keski-ikä ero on vain noin 1 %.

Myös seutukuntien pinta-ala ja sitä myötä väestötiheys ovat oleellisia seikkoja selvitettäväksi, jotta voidaan todella todeta seutukuntien samankaltaisuus.

Kuvio 4. Väestötiheys seutukunnittain.¹¹⁴

Jokaisen tarkastellun seutukunnan maapinta-ala on pysynyt tutkimusajankohtana käytännössä samana. Jokaisessa esiintyy alle 1 km² heittoja. Vuonna 2023 Suupohjan pinta-ala oli 2681,77 km², Kuusiokuntien 2355,34 km² ja Järviseudun 2623,06 km². Väestötiheyden osalta Järviseutu on vuonna 2015 ollut noin 14 % harvempaan asuttu kuin Kuusiokunnat. Vuonna 2023 Järviseutu on ollut 14,4 % harvempaan asuttu kuin Kuusiokunnat, joten ero on kohdeajanjaksolla kasvanut 0,4 prosenttiyksikköä.

¹¹⁴ Tilastokeskus, 2026c.

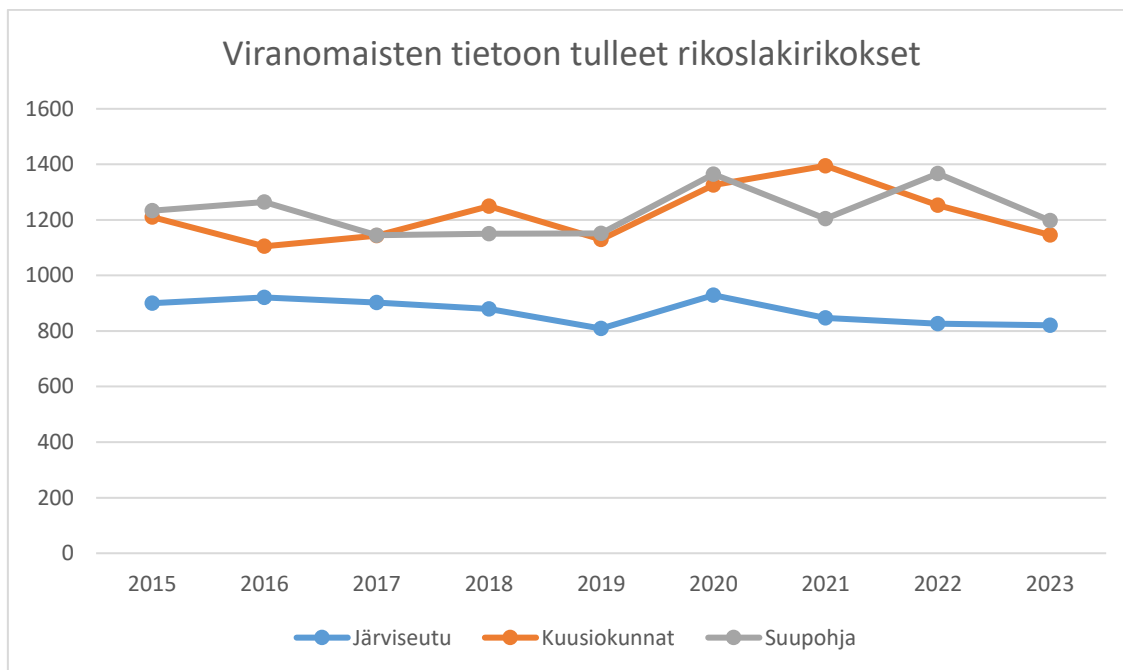
Kaikkia edellä esitettyjä kaavioita tarkastellessa voidaan todeta seutukuntien vastaavan pääosin toisiaan. Pieniä eroja on havaittavissa, mutta kehityssuunnat ovat kaikissa tasaisia ja nimenomaan samansuuntaisia. Näin ollen rikostilastoissa esiintyvien erojen ei voida olettaa riippuvan ainakaan seutukuntien ominaispiirteistä.

4.2 Viranomaisten tietoon tulleet rikokset

Seuraavaksi on tarkoitus selvittää Suupohjassa, Kuusiokunnissa sekä Järviseudulla viranomaisten ¹¹⁵ tietoon tulleiden rikosten lukumäärää. Yllä esitetyn mukaisesti oletuksena on, että ainakaan seutukuntien ominaispiirteet eivät vaikuta rikosilmoitusten määriin, ja mahdolliset eroavaisuudet ja etenkin poikkeavuudet kahdesta muusta seutukunnasta johtuvat jostain muusta syystä.

Tässä tutkielmassa keskitytään rikosten ilmenemisen osalta rikoslakirikoksiin. Seuraavassa kuviossa on siis laskettu mukaan kussakin seutukunnassa viranomaisten tietoon tulleet rikoslakirikokset kyseisinä vuosina.

¹¹⁵ Tilastokeskus, 2025a, viranomaisella käsitetään tilastokeskuksen tilastoissa poliisi, tulli sekä rajavartiolaitos.

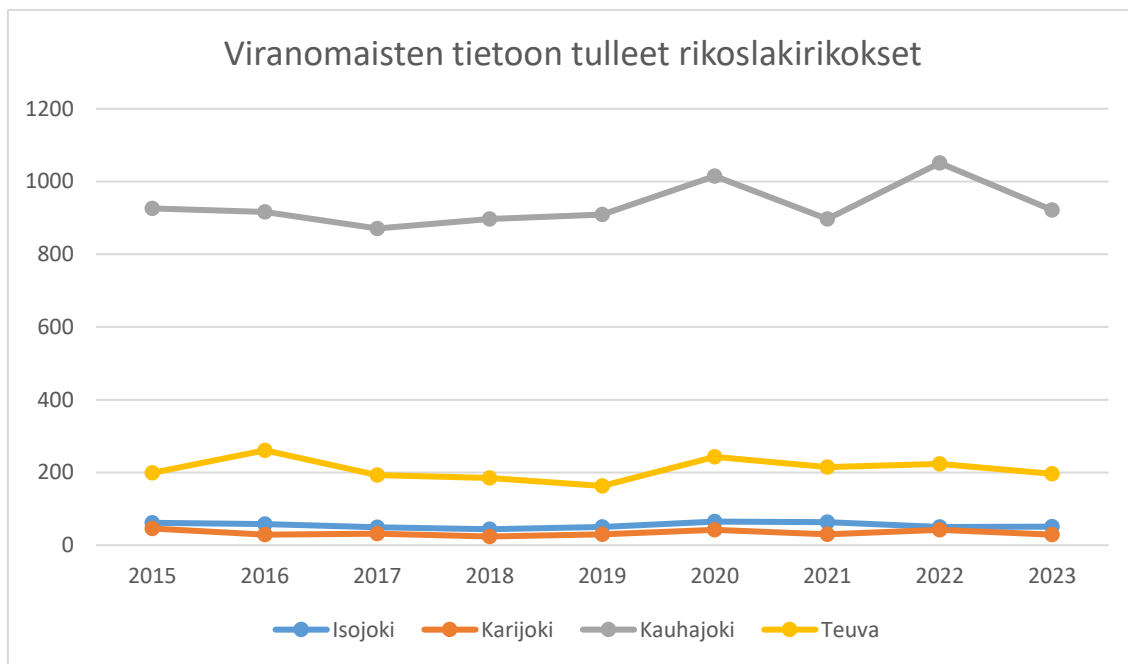

Kuvio 5. Viranomaisten tietoon tulleet rikoslakirikokset seutukunnittain.¹¹⁶

Kuten kuviosta 5 voidaan havaita, ei viranomaisten tietoon tulleissa rikoksissa ole minkään tarkastelluista seutukunnista osalta suuria muutoksia. Rikostorjunnan organisaation muutos ei näytä aiheuttaneen muutosta viranomaisten tietoon tulleiden rikoslakirikosten määrään. Jostain syystä Järviseudulla viranomaisten tietoon tulee tasaisesti vähemmän rikoksia kuin Suupohjassa tai Kuusiokunnissa. Vuonna 2015 Järviseudulla esiintyi noin 27 % vähemmän ja vuonna 2023 jopa noin 30 % vähemmän rikoslakirikoksia kuin vertailuseutukunnissa. Syytä tälle ei tässä tutkielmassa kyetä avaamaan, eikä siihen edes pyritä.

Myös Suupohjassa viranomaisten tietoon tulleet rikoslakirikokset näyttävät pysyvän hyvinkin tasaisina. Suupohja on kuitenkin maantieteellisesti laaja alue, ja esimerkiksi Isojoelta rikospoliisin palvelut – ollessaan nyt jo Seinäjoella asti Kauhajoen sijasta – ovat vielä huomattavan paljon etäämpänä kuin esimerkiksi Kauhajoelta. Seuraavassa kuviossa tarkastellaan Suupohjassa tietoon tulleet rikokset kunnittain.

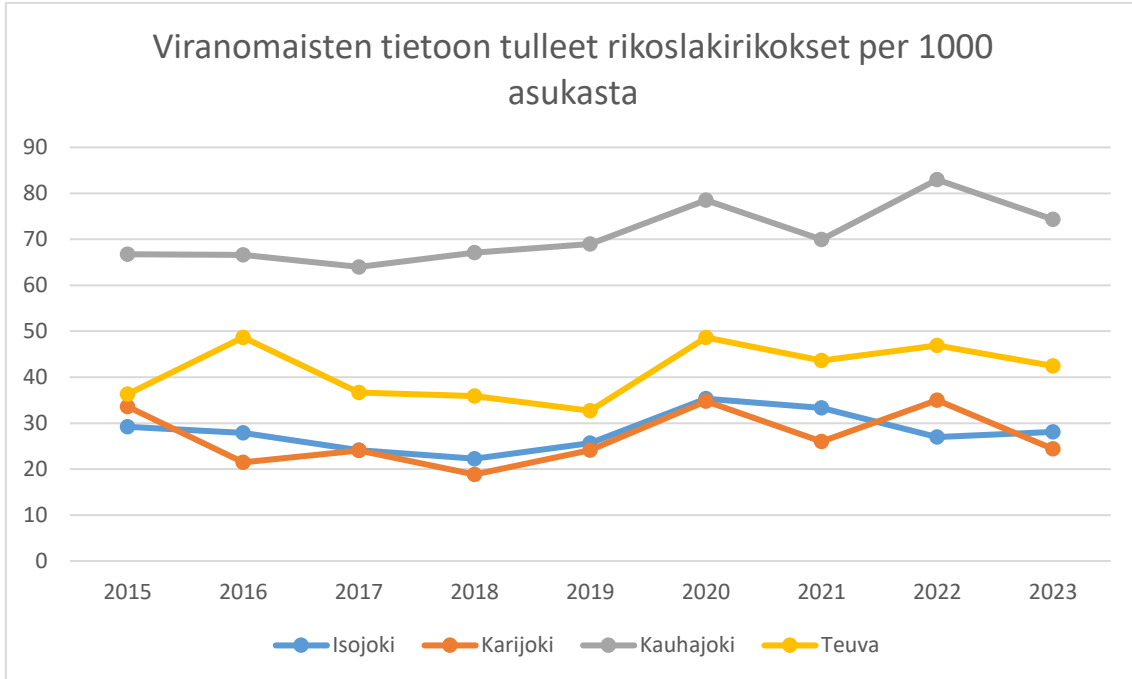
¹¹⁶ Tilastokeskus, 2025b.

Kuvio 6. Viranomaisten tietoon tulleet rikoslakirikokset kunnittain Suupohjassa.¹¹⁷

Kun Suupohjan kuntia tarkastellaan erikseen kunnittain, ei kuvion 6 perusteella näy suuria muutoksia vuoden 2019 jälkeen. Isojoen ja Karijoen osalta rikoksia tulee ilmi jo yleensä ottaen vähäinen määrä, eikä niissä ole havaittavissa juuri lainakaan muutoksia. Teuvalla heittelyä on prosentuaalisesti jonkin verran, mutta vuosien 2015 ja 2023 ero on kolme rikosta, joten myös Teuvan osalta tilasto on tasaista. Kauhajoki on seutukunnan kunnista selkeästi suurin, ja se näkyy myös rikosten lukumäärässä. Vuosittainen tietoon tulevien rikosten määrä vaihtelee tutkimusaikana 871 ja 1051 välillä, mutta vuosien 2015 ja 2023 välillä eroa on 4 rikosta. Rikostorjunnan keskittämällä pois Suupohjasta ei näytä olevan minkäänlaista vaikutusta ainakaan viranomaisten tietoon tulleiden rikosten määrään.

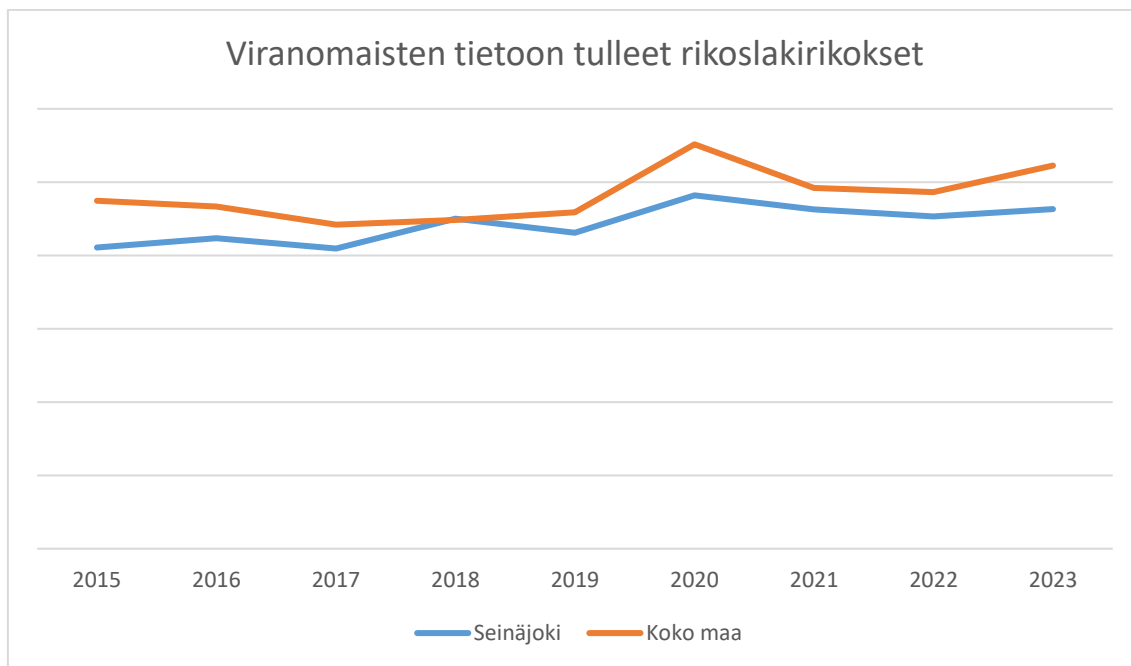
¹¹⁷ Tilastokeskus, 2025b.

Kuvio 7 Viranomaisten tietoon tulleet rikoslakirikokset per 1000 asukasta.¹¹⁸

Kuviossa 7 viranomaisten tietoon tulleet rikoslakirikokset on esitetty määränä tuhatta asukasta kohden kussakin kunnassa. Tämä huomioi pelkkää tietoon tulleiden rikosten määrää paremmin myös väestönkehityksen. Vuoden 2019 muutoksen jälkeistä aikaa tarkasteltaessa, ovat tietoon tulleet rikoslakirikokset jopa hienoisessa nousussa. Tämän perusteella organisaatiomuutoksella ei ole ollut negatiivista vaikutusta rikoksista ilmoittamiseen.

¹¹⁸ Tilastokeskus, 2026d.

Kuvio 8. Rikoslakirikosten määrä Seinäjoen seutukunnassa sekä koko maassa.¹¹⁹

Huomionarvoista on, että viranomaisten tietoon tulleiden rikoslakirikosten määrä koko maan sekä Seinäjoen seutukunnan osalta on hienoisessa nousussa. Vuoden 2020 osalta hetkellinen nousu on selitettävissä Vastaamo-tietomurrolla, joka aiheutti valtakunnallisesti useita tuhansia rikosilmoituksia. Esimerkiksi poliisilaitokset saattoivat syyteharkintaan yli 23 000 esitutkintapöytäkirjaa kyseisen vyyhdin osalta.¹²⁰

Suupohjan kuntien rikosilmoitusmäärä ei kuitenkaan ole nousussa samaan tapaan kuin Seinäjoen seutukunnan sekä koko maan. Toisaalta kun tässä yhteydessä huomioidaan se, että myöskään Kuusiokuntien tai Järviseudun rikosilmoitusmäärät eivät ole olleet nousussa, voidaan ajatella seutukuntien poikkeamisen Seinäjoesta sekä koko maasta selittyvän juuri aikaisemmin mainitulla keski-ikänsä nousulla ja väestön vähenemisellä.

¹¹⁹ Tilastokeskus, 2025b. Kuvio sovellettu siten, että koko maan rikosmäärä on jaettu 50:llä, jotta kuviosta saadaan selkeä. Tämä aiheuttaa vääristymää joka tulee taulukkoa tulkitessa huomioida.

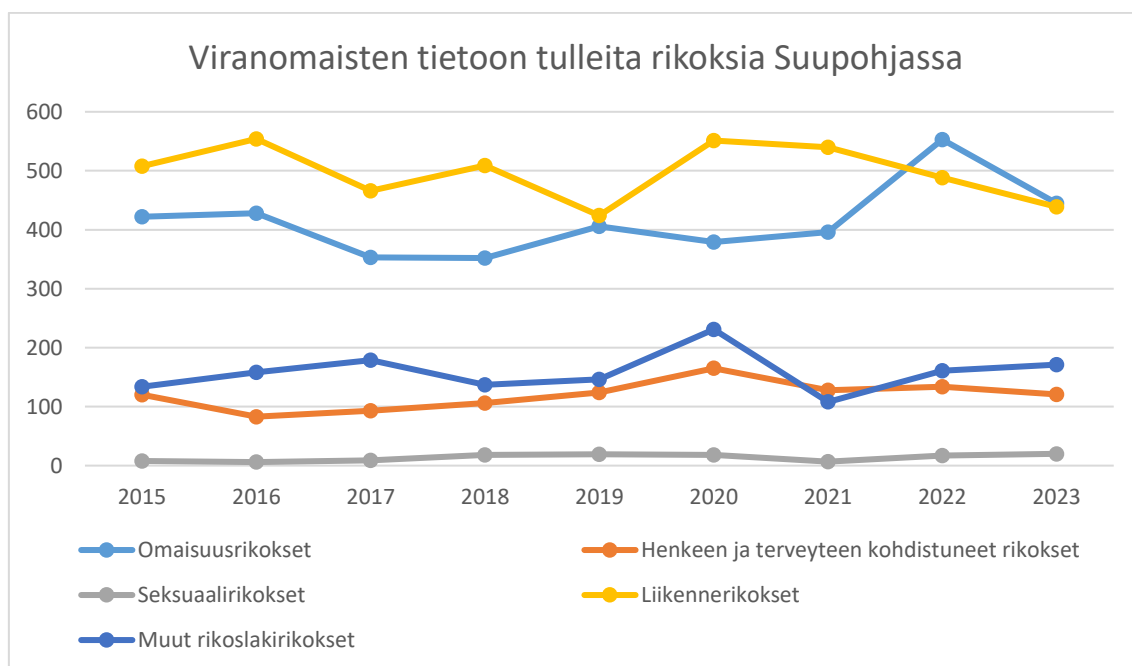
¹²⁰ Poliisi.

Kokonaisuudesta on tehtävissä johtopäätös, että luottamus poliisiin Suupohjan alueella ei ole keskittämistoimien seurauksena kärsinyt niin suurta kolausta, että ihmiset jättäisivät johdonmukaisesti ilmoittamatta havaitsemistaan rikoksista ajatellen, ettei poliisi kuitenkaan tee tai ehdi tehdä asialle mitään. Tämä on kuitenkin vain yksi näkökulma, josta asiaa voidaan tarkastella.

5 Rikostorjunnan taso

Arvioitaessa empiiristä tutkimusta on huomioitava, että rangaistavaksi säädetyt teot, kriminaalipoliittiset tavoitteet ja perusteet kriminalisoinnille, motivaatioprosessi joka johtaa rikoksiin sekä mahdolliset tekijätyypit vaihtelevat suuresti rikollisuuden lajien välillä.¹²¹ Tutkimuksen tässä osuudessa rikoslajit on rajattu koskemaan pääasiassa viranomaisten tietoon tulleita pahoinpitelyrikoksia. Pahoinpitelyrikokset (lievä pahoinpitely, pahoinpitely sekä törkeä pahoinpitely) sisältyvät rikoslain 21 lukuun.

Pahoinpitelyrikoksia on tutkimuksessa päädytty tarkastelemaan muun muassa siitä syystä, että niiden määrä Suupohjan seutukunnassa on olennaisen suuri, mutta niiden vuosittainen vaihteluväli on määrällisesti melko pieni.

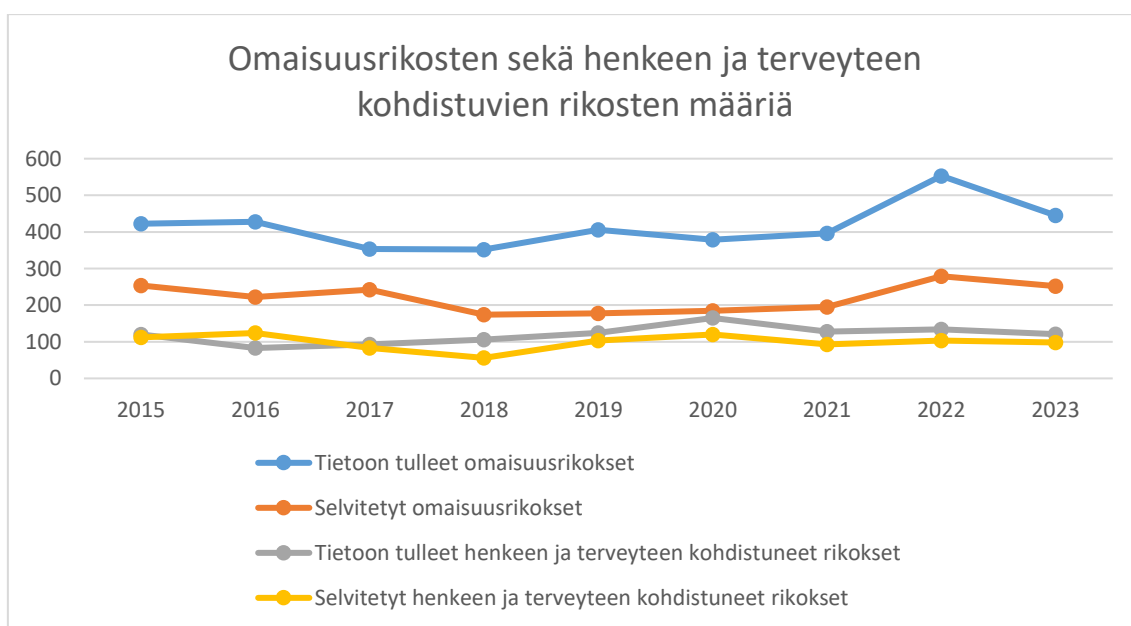
Kuvio 9. Viranomaisten tietoon tulleita rikoksia Suupohjan seutukunnassa rikosryhmittäin.¹²²

¹²¹ Tapani ja muut, 2025, s. 26.

¹²² Tilastokeskus, 2025b.

Kuviosta voidaan havaita liikennerikosten olevan Suupohjassa eniten esiintyvä rikosryhmä. Liikennerikosten tarkastelu tässä tutkimuksessa olisi ongelmallista sen vuoksi, että rikostorjunnan osuus liikennerikoksissa on suhteellisen pieni verrattuna valvonta- ja hälytystoimintasektorin osuuteen. Liikennerikosten viranomaisten tietoon tuleminen on hyvin paljolti kiinni valvonnan määrästä, ei niinkään siitä, kuinka paljon kansalaiset niistä ilmoittavat.

Seuraavaksi eniten Suupohjassa esiintyy omaisuusrikoksia. Omaisuusrikosten kohdalla tulee huomioitavaksi niiden suurehko määrän vaihtelu. Lisäksi omaisuusrikosten rikoksen kohde vaihtelee paljon, ja varsinkin omaisuusluokaltaan pienissä näpistysrikoksissa selvitysintressi ei ehkä ole yhtä suuri kuin vaikkapa lievässä pahoinpitelyssä. Myös monet muut syyt vaikuttavat omaisuusrikosten huonompaan selvitysasteeseen esimerkiksi verrattuna pahoinpitelyrikoksiin. Seuraavassa kuviossa havainnollistava esimerkki asiasta.

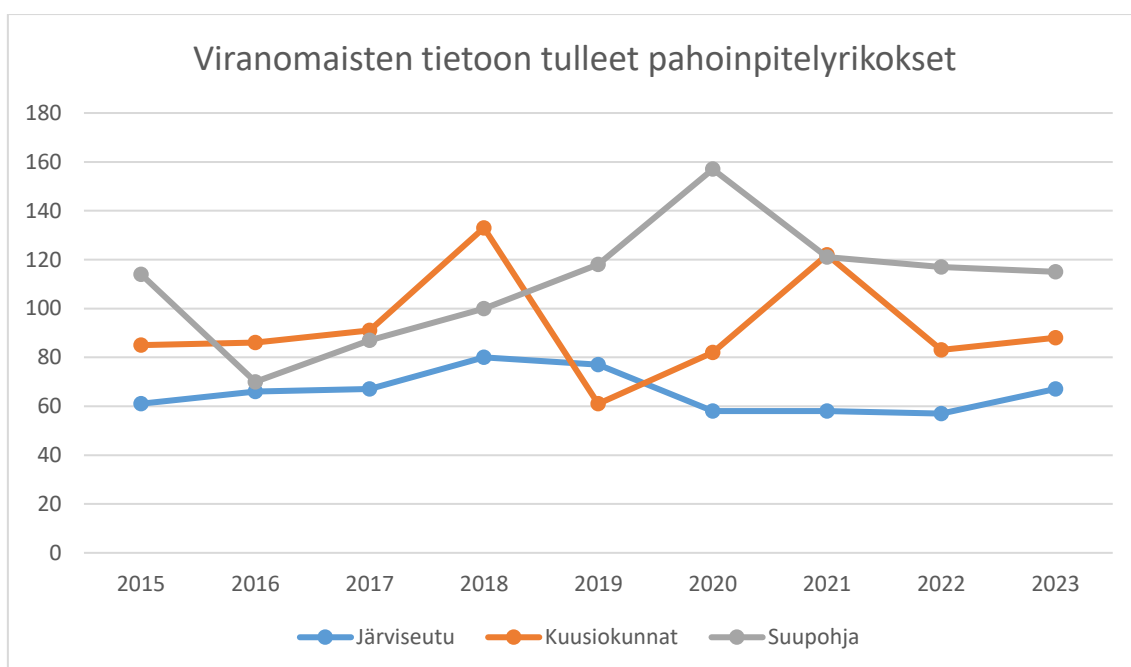

Kuvio 10. Vertailu omaisuusrikosten sekä henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten selvitysasteesta. ¹²³

¹²³ Tilastokeskus, 2025b.

Seksuaalirikoksia Suupohjassa esiintyy määrällisesti niin vähän, ettei niiden tarkastelu ole tarkoituksenmukaista. Muihin rikoslakirikoksiin sisältyvät ne loput rikokset, jotka eivät sisälly muihin edellä mainittuihin rikosryhmiin. Niiden osalta voidaan todeta niiden moninaisuudesta johtuvan se, että tässä tutkimuksessa niitä ei ole tarkoituksenmukaisinta käsitellä tarkemmin.

Pahoinpitelyrikosten osalta määrä on tasainen mutta riittävä, ja poliisin intressi sekä tuloksellisuus niitä selvittää näyttäisi olevan hyvällä tasolla. Tämän vuoksi tarkempaan tarkasteluun otetaan tässä tutkielmassa pahoinpitelyrikokset.

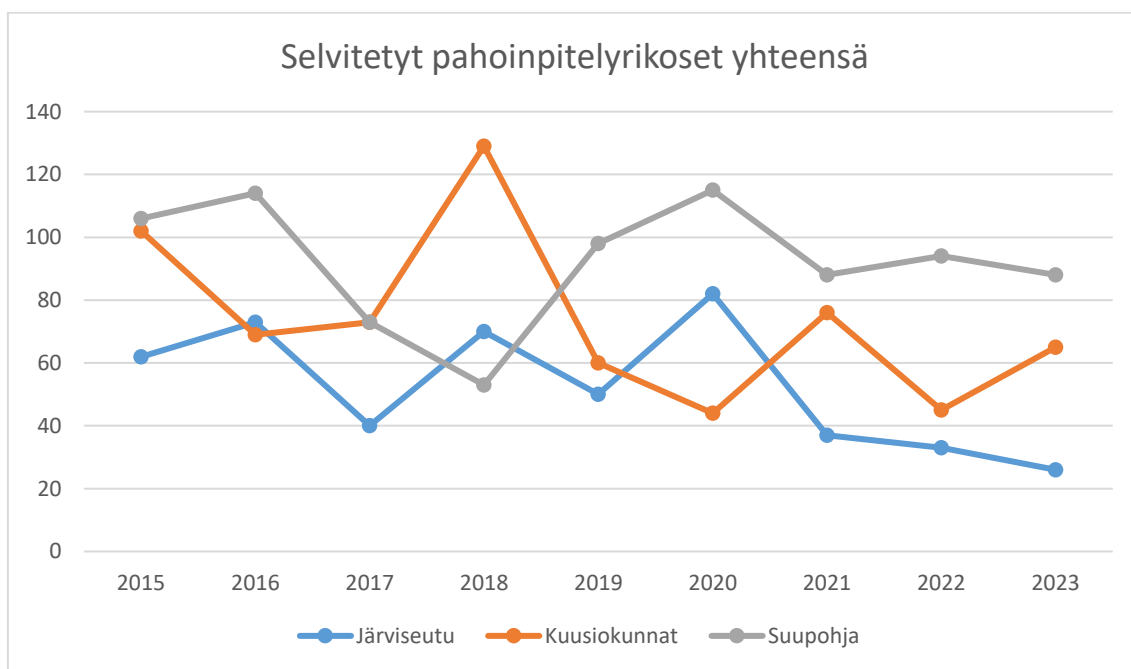
Kuvio 11. Viranomaisten tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset.¹²⁴

Tämä kuvio voisi periaatteessa sisältyä myös aikaisempaan lukuun, jossa tarkasteltiin itsessään rikosilmoitusmääriä. Kaavio on sijoitettuna tähän lukuun siitä syystä, että myös muissa tässä luvussa olevissa kuvioissa keskitytään pääasiassa pahoinpitelyrikoksiin. Joka tapauksessa tulokset näyttäisivät pysyvän aikaisempien kuvioiden tavoin hyvinkin

¹²⁴ Tilastokeskus, 2025b.

tasaisina, kun huomioidaan vuosien 2015 ja 2023 välinen ero. Aikavälillä kuvaajassa on havaittavissa melko rajujakin nousuja ja laskuja. Tässä on otettava huomioon se, että pahoinpitelyrikosten määrien vähyyden vuoksi pienemmät erot näkyvät kuviossa selkeämmin. Kuitenkaan vuoden 2019 jälkeen ei ole havaittavissa tässäkään kuviossa erityisiä muutoksia Suupohjan kehityksessä suhteessa Kuusiokuntiin tai Järviseuun.

Tämän luvun pääasiallinen tarkoitus on hahmotella rikostorjunnan laatuun liittyviä kysymyksiä. Siksi oleellisempaa aikaisempaan kuvioon nähden onkin se, kuinka menestyksekkäästi ilmoitetut rikokset saadaan selvitettyä¹²⁵. Seuraavaa kuvio sisältää tutkimusalueella ilmoitetuista pahoinpitelyrikoksista selvitettyjen lukumäärät.

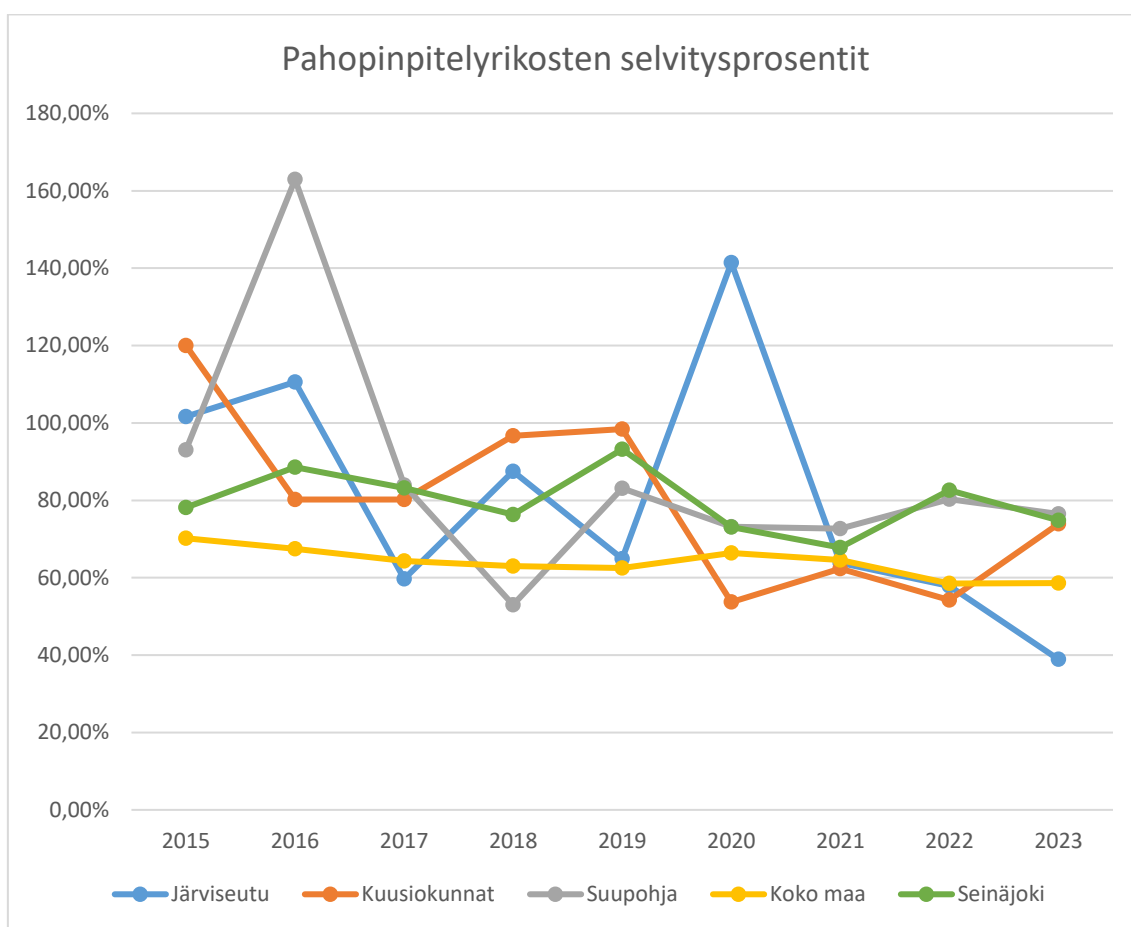

Kuvio 12. Selvitetyt pahoinpitelyrikokset yhteensä.¹²⁶

¹²⁵ Tilastokeskus, 2025a, tilastokeskuksen tilastoissa selvitetty rikos määritellään seuraavasti: "Viranomaisten (poliisi, tulli, rajavartiolaitos) tietoon tullut rikos katsotaan selvitettyksi silloin, kun teko-olosuhteet, asianosaiset ja muut syytteestä päättämistä sekä oikeudenkäyntiä varten tarvittavat seikat on selvitetty. Asiasta päättää esitutkinnan tutkinnanjohtaja."

¹²⁶ Tilastokeskus, 2025b.

Pahoinpitelyrikosten selvittämisessä on havaittavissa eniten muutosta tähän mennessä tarkastelluista kuvaajista. Jokaisessa seutukunnassa selvitettyjen pahoinpitelyrikosten määrä on laskenut. Selvitettyjä pahoinpitelyrikoksia tuleekin tarkastella erikseen selvitysprosentin ¹²⁷ avulla, jolla tietoon tulleet sekä selvitettyt pahoinpitelyrikokset saadaan ikään kuin samaan kuvioon. Lisäksi selvitysprosentteissa kuvio huomioi ehkä hieman paremmin sen, että rikosten selvittäminen ei ole välitöntä, ja mahdollisesti edellisenä vuonna ilmoitettu rikos voikin selvitä vasta seuraavana, jolloin se aiheuttaa kuvioon pienen epä johdonmukaisuuden.

Kuvio 13. Pahoinpitelyrikosten selvitysprosentit.¹²⁸

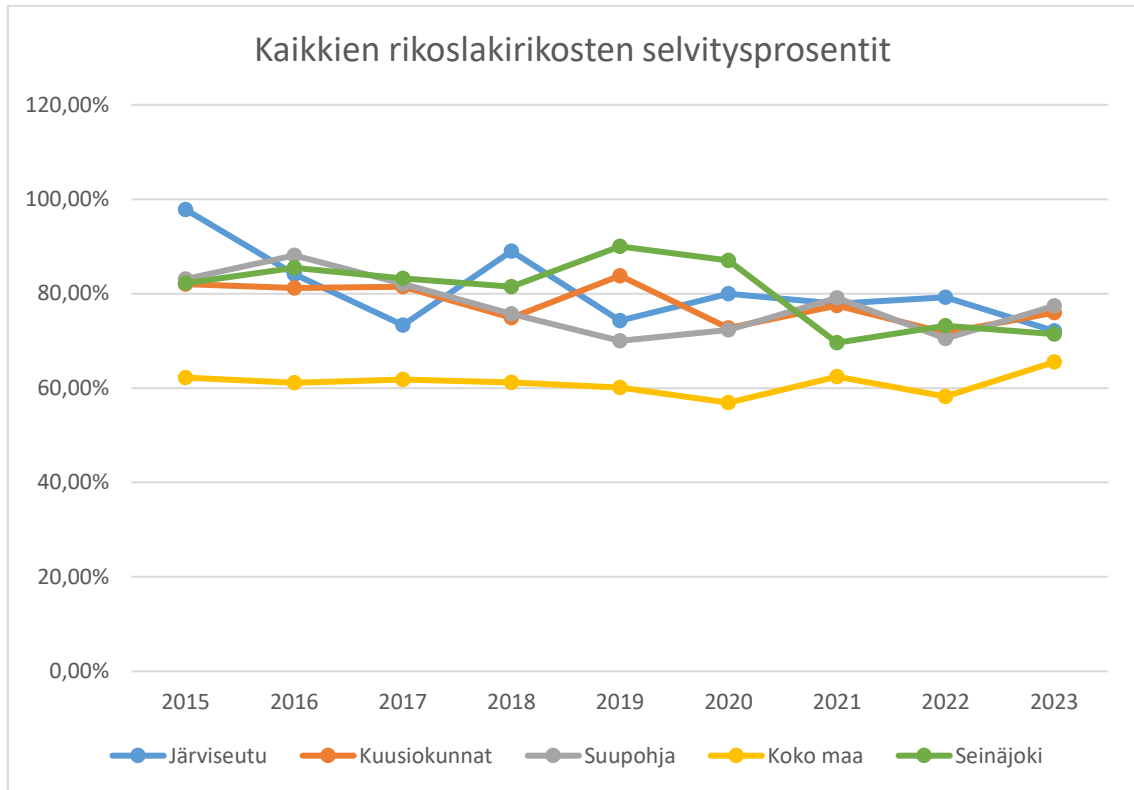
¹²⁷ Selvitysprosentti on laskettu jakamalla viranomaisten tietoon tulleet rikokset selvitettyillä rikoksilla.

¹²⁸ Tilastokeskus, 2025b.

Pahoinpitelyrikosten selvitysprosentit ovat Etelä-Pohjanmaan alueella keskimääräisesti valtakunnan keskiarvoa parempia. Huomionarvoista on, että tutkimuskohteena oleva Suupohjan alue, on vuotta 2018 lukuun ottamatta jatkuvasti valtakunnan keskiarvoa paremmalla tasolla. Tämä yhdistettynä siihen, että vuonna 2019 on toteutettu muutos, jonka jälkeen on pysytty valtakunnan keskiarvon yläpuolella eikä tuloksissa ole huomattavissa merkittävää laskua näyttäisi indikoivan sitä, että muutos ei ole vaikuttanut selvitysprosentteihin negatiivisesti ainakaan pahoinpitelyrikosten osalta.

Kun tarkastellaan yllä esitettyjä kuviota pahoinpitelyrikoksiin liittyvistä tilastoista, voidaan helposti havaita vaihtelun olevan ainakin prosentuaalisesti erittäin suurta. Tämä johtuu pienistä rikosmääristä, joka taas aiheuttaa sen, että muutamien yksittäisten rikosten vuoksi vuosittainen määrä voi muuttua prosentuaalisesti ison määrän. Kun esimerkiksi verrataan selvitysprosenttien tasaisuutta koko valtakunnan selvitysprosenttiin, voidaan huomata vaihtelun olevan erittäin paljon suurempaa yksittäisten seutukuntien tasolla, kuin koko valtakuntaa tarkasteltaessa.

Pelkkien pahoinpitelyrikosten avulla laadun tarkastelu on tämän seurauksena haasteellista jättäisi vastauksen tutkimuskysymykseen rikostorjunnan laadusta ehkä hieman avoimeksi. Siksi seuraavassa kuviossa on vielä esitettyinä selvitysprosentit kaikkien rikoslakirikosten osalta.

Kuvio 14. Kaikkien rikoslakirikosten selvitysprosentit.¹²⁹

Kun taas tarkastellaan kaikkia rikoslakirikoksia ja lasketaan niiden selvitysprosentit, saadaan kaavioista huomattavan paljon tasaisemmat. Syynä tähän voidaan pienten seutukuntien kohdalla ainakin pitää pieniä rikosmääriä, joiden vuoksi esimerkiksi yhden rikoslajin määrät ja selvitysprosentit voivat vaihdella merkittävästi.

Molemmista selvitysprosentteihin liittyvistä kuvioista voidaan todeta Pohjanmaan poliisilaitoksen ylittävän selvitysprosentissaan valtakunnallisen keskiarvon. Lisäksi tämän tutkielman tarkoituksen kannalta huomionarvoista on, että Suupohjan osalta selvitysprosentti on ollut kaikkein alhaisimmillaan vuonna 2019. Uudistuksen jälkeen näin matalaan selvitystasoon ei ole enää palattu.

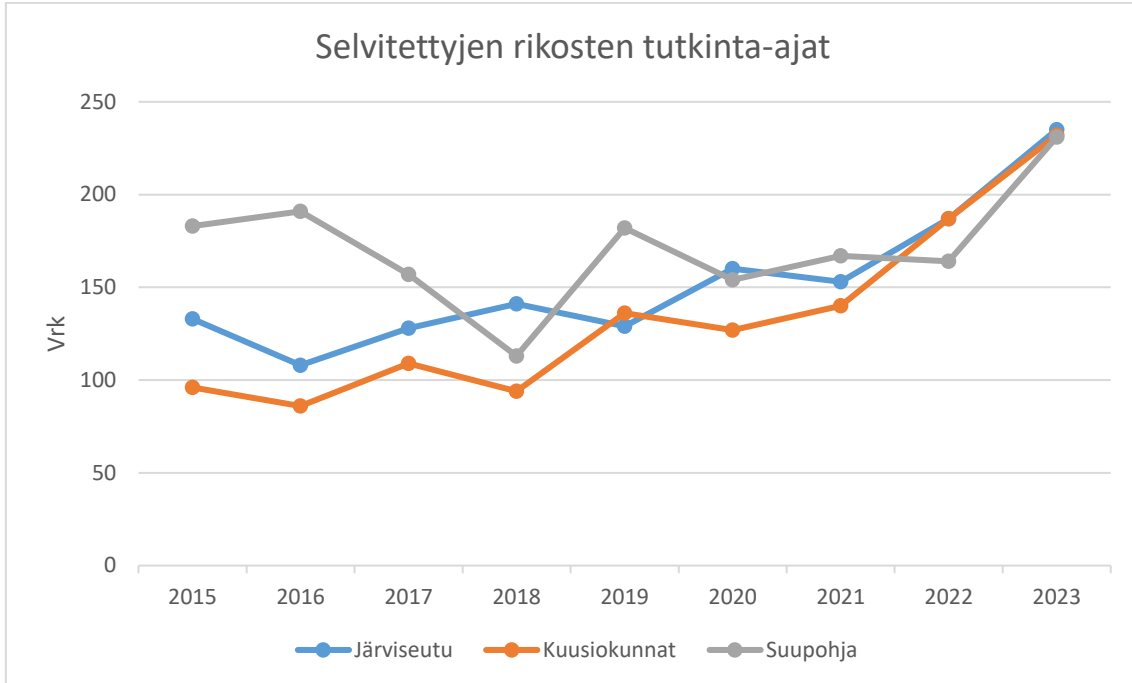
¹²⁹ Tilastokeskus, 2025b.

Yleisesti Etelä-Pohjanmaan rikostorjunnan taso näyttäisi selvitysprosenttien puolesta olevan hyvä. Koko Suomen tasoon verrattuna Etelä-Pohjanmaalla rikosten selvitysprosentti on erinomaisella tasolla.

Selvitysprosentteihin ei myöskään näyttäisi vaikuttavan rikostorjunnan toimipisteiden sijainti. Tämä voidaan todeta siitä, että tarkasteltaessa kuvion 10 kohdalla Seinäjoen osuutta selvitysprosentteissa, ei se ole juurikaan paremmalla tasolla, kuin seutukunnat, vaikka lähes kaikki rikostorjunnan toiminnot onkin sinne nykyisin keskitetty.

Yksi olennainen mittari rikostorjunnan laatua käsiteltäessä on rikosten tutkinta-aika. Tutkinta-aika koostuu siitä ajasta, jonka yksittäinen esitutkinta on avoimena ennen kuin sille on tehty joku päätös. Tutkinta-aika alkaa siitä, kun rikosilmoitus kirjataan. Tutkinnan päättämistä on tarkasteltu edellä luvussa 2.3.

Tutkinta-aikojen mittaaminen pelkästään seutukunnan kuntien tutkinta-ajan keskiarvolla ei anna oikeaa tulosta. Jos esimerkiksi kunnassa a selvitetään 50 rikosta, ja tutkinta-aika on 100 vuorokautta, ja kunnassa b selvitetään 10 rikosta tutkinta-ajan ollessa 300 vuorokautta, ei tutkinta-aikojen suora keskiarvo 200 vuorokautta kuvasta oikein esitutkintaan käytettyä aikaa. Tämän vuoksi seuraavassa taulukossa on käytetty painotettua keskiarvoa. Tutkinta-ajoissa ei ole huomioitu liikennerikoksia. Liikennerikosten tutkinta-aika on keskimäärin erittäin lyhyt poliisipartion monesti hoitaessa esitutkinnan alusta loppuun kirjoittaessaan saman tien sakon esimerkiksi liikennerikoksesta. Nämä lyhyet tutkinta-ajat vääristävät tilastoa. Lisäksi ne nopeuttavat tutkinta-aikoja siellä, missä liikennevalvontaa on eniten. Toiseksi liikennerikokset eivät pääasiallisesti kuulu rikostorjunnan selvitettäväksi, mikä on sekin tämän tutkimuksen kannalta oleellista.

Kuvio 15 Selvitettyjen rikosten tutkinta-ajat.¹³⁰

Kuviosta voidaan tehdä havainto Suupohjan huomattavasti kahta muuta seutukuntaa korkeammista tutkinta-ajoista vuosina 2015-2017. Tämän jälkeen on tapahtunut ensin huima parannus vuonna 2018, jonka jälkeen on palattu takaisin huonompaan suuntaan vuonna 2019. Uudistuksen jälkeen Suupohjan tutkinta-ajat ovat vastanneet Kuusiokuntien sekä Järviseudun omia. On myös merkille pantavaa, että vuonna 2023 jokaisessa seutukunnassa tutkinta-ajat kokevat merkittävän nousun.

¹³⁰ Poliisi, 2026b.

6 Johtopäätökset

Tutkimuksen oli tarkoitus ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta antaa vastaus siihen, *mitä tasapuolisuus tarkoittaa poliisissa ja miten sitä säädelään?*

Poliisi on organisaationa jatkuvasti uusien muutosten kohteena. Viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana toteutettu neljä isompaa uudistusta ovat kaikki tavoitelleet yleisellä tasolla samoja asioita – säästöjä ja palvelujen tarkoituksenmukaista tuottamista. Hallintorakennemuutoksia on aikaisemmin tutkittu muun muassa Heikki Mansikka-Ahon toimesta, joka on väitöskirjassaan todennut uudistusten aiheuttaneen tavoitteisiin nähden päinvastaisen lopputuloksen.

Poliisin tehtävä on yleisesti ollut jo keskiajalta lähtien yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen. Tilanne on Suomessa sama edelleen tänä päivänä. Poliisitoiminnan järjestäminen kuuluu EU:ssa jäsenvaltioille itselleen, eikä Unioni puutu varsinaisesti niiden sisältöön.

Suomessa julkisen vallan käyttämisen on PL 2.3 §:n mukaan perustuttava lakiin. Poliisin toimenpiteiden perustana on useita eri säännöksiä, mutta itse poliisipalvelujen järjestämiseen liittyvät vahvasti PolL sekä poliisihallintolaki. Poliisihallintolaissa edellytetään poliisin palvelujen olevan tasapuolisesti tarjottavina. Tasapuolisesta palvelujen tarjoamisesta ovat vastuussa sekä poliisilaitokset, että myös poliisihallitus. Aikaisemmin tasapuolisuus ei ole ollut säännöksessä mainittu, mutta jo ensimmäisistä lakiin liittyvistä esitöistä löytyy siihen viittauksia. Itse säännökseen tasapuolisuuden vaatimus kirjattiin vasta vuonna 2007.

Poliisilain 1 luvun 6 §:ssä poliisi veloitetaan toimimaan yhdenvertaista kohtelua edistäen. Pykälä sisältää samalla myös syrjintäkiellon, joka kieltää asettamasta kansalaisia eriarvoiseen asemaan muun muassa asuinpaikkansa perusteella. Lisäksi säännös oikeuttaa poliisin järjestämään tehtävänsä tärkeysjärjestykseen, mutta luonnollisesti tässäkin ei tule huomioida sijaintia syrjintäkiellon vuoksi.

Poikkeuksellisesti kansalaiset voidaan hyväksyttävästä syystä asettaa toisiinsa nähden eriarvoiseen asemaan, jos eronteko voidaan perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävästi.

Esitutkintalain osalta tasapuolisuus nousee entisestään korkeampaan arvoon, ja sitä voidaan pitää jopa esitutkinnan ”kultaisena sääntönä”. Toisaalta osa esitutkinnan sisältämästä tasapuolisuusperiaatteesta ilmentää ennemminkin rikosasioissa suoritettavan aineellisen totuuden selvittämisen tasapuolisuutta ilman ennakkoasenteita.

Tasapuolisuudelle on siis monia velvoittavia säännöksiä. Laillisuusperiaatteen perusteella olisi oletettavaa, että säännöksiä noudatettaisiin kirjallisesti. Kuitenkin säännöksiä toteuttavat tahot, tässä – tapauksessa poliisihallitus ja poliisilaitokset – omalla toiminnallaan ja valinnoillaan muovaavat oikeutta, eivätkä välttämättä täysimääräisesti edes kykene noudattamaan säännöksiä.

Tutkimus pyrki myös vastaamaan kysymykseen, *miten poliisin poistuminen paikkakunnalta vaikuttaa kansalaisten käyttäytymiseen havaitsemiensa rikosasioiden ilmoittamisessa, ja onko etäämmältä hoidettu rikostorjunnan työ heikentänyt rikosten selvittämistä?*

Pohjanmaan poliisilaitoksen rikostorjuntasektori uudistui Etelä-Pohjanmaan alueen osalta ensin vuoden 2018 alussa, ja tämän jälkeen uudelleen vuoden 2019 heinäkuussa. Jälkimmäisen uudistuksen seurauksena Suupohjan alue jäi ilman ”omaan” rikostorjunnan henkilöstöä.

Suupohjaa verrattiin tutkimuksessa Kuusiokuntiin sekä Järviseuutuun, jotka osoittautuivat monin mittarein lähes identtisiksi alueiksi Suupohjan kanssa. Asukasmäärät, väestötiheys sekä -kehitys ovat alueilla samanlaiset. Viranomaisten tietoon tulleiden rikosten osalta Suupohjan osalta ei ole huomattavissa eroa Kuusiokuntiin tai

Järviseu tuun. Tarkemmin Suupohjaa kunnittain tarkasteltaessa myöskään kuntatasolla ei ole havaittavissa muutosta organisaation rakenneuudistuksen seurauksena.

Selvitettyjen rikosten osalta selvitysprosentit ovat olleet jokaisessa seutukunnassa laskussa. Suupohjan kehityssuunta on kutakuinkin sama kuin Kuusiokuntien tai Järvisseudun, ehkä jopa hieman parempi.

Tutkinta-aikojen osalta keskeisin havainto oli Suupohjan muita seutukuntia korkeammat tutkinta-ajat. Tältä osin organisaatiomuutoksen jälkeen Suupohjan alueella on päästy tutkinta-ajoissa samoihin lukemiin kuin Järvisseudulla sekä Kuusiokunnissa. Muutos ei siis ainakaan ole vienyt näiltä osin huonompaan suuntaan.

Tutkimuksessa olisi ollut mielekäästä tarkastella myös keskeytettyjen esitutkintojen määrien muuttumista. Näiden selvittäminen ei valitettavasti järjestelmäteknisistä syistä ole mahdollista.

”Polstat-järjestelmän tietosisältö rikosasioiden käsittely- ja päätöstilanteista perustuu Patja-järjestelmästä saataviin tietoihin. Patja-järjestelmässä tiedot säilytetään ainoastaan niille määriteltyjen vanhenemisaikojen mukaisesti, minkä jälkeen ilmoitukset ja niihin liittyvät päätöstiedot poistuvat järjestelmästä. Tästä syystä Polstatista ei ole mahdollista saada kattavasti tietoja rikosasioiden tiloista (esimerkiksi KE- tai TP-päätöksistä) useiden vuosien takaa.

Vanhenemisajat vaihtelevat rikosten ankaruuden ja rikosnimikkeen perusteella, minkä vuoksi tiedon poistuminen Patja-järjestelmästä tapahtuu eri ajankohtina eri asioiden osalta. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että Polstat-järjestelmässä on saatavilla kokonaisuudessaan luotettavat ja täydelliset tiedot ainoastaan noin viiden vuoden ajalta. Tätä vanhemmilta ajanjaksoilta tiedot ovat väistämättä puutteellisia, koska osa Patja-järjestelmään aiemmin tallennetuista ilmoituksista ja päätöstiedoista on jo poistunut vanhenemisaikojen perusteella.

Edellä mainituista syistä Polstat-järjestelmä ei sovellu pitkäaikaiseen, useita vuosikymmeniä kattavaan päätöstietojen tarkasteluun, eikä siitä voida muodostaa takautuvasti täydellistä kuvaa rikosasioiden käsittelytilanteista vanhemmilta ajanjaksoilta.”

Kokonaisuutena tarkastellen en näe organisaatiomuutoksen aiheuttaneen Suupohjan rikostorjunnalle käytännössä minkäänlaisia negatiivisia muutoksia, ainakaan kun sitä verrataan Järviseutuun ja Kuusiokuntiin. Tutkinta-ajat ovat päinvastoin menneet ainakin aluksi parempaan suuntaan. Se että tutkinta-ajat lähtevät joka alueella vuonna 2023 selkeään nousuun ei sisälly tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin, eikä sille pyritä syytä selvittämään.

Muiden muassa PL 6 §, PolL 1:6 §, poliisihallintolain 6 §, hallintolain 6 § ja 7 § sekä ETL 4:1 § velvoittavat kaikki viranomaista – tässä tapauksessa poliisilaitosta – toimimaan tasapuolisesti asiakkaitansa kohtaan. Voidaan siis katsoa, että tasapuolisuus on lainsäädännöllisesti katsottuna erittäin korkeasti tavoiteltua. Myöskään asuinpaikka ei saa olla peruste tasapuolisuudesta poikkeamiseen. Tutkimuksen tulosten perusteella tasapuolisuus ei ole kärsinyt uudistuksen seurauksena, poikkeuksena fyysinen etäisyys palveluihin. Täten rakenneuudistus ei ole myöskään aiheuttanut lainsäädännön vastaisia vaikutuksia ainakaan rikostorjunnan osalta.

Henkilökohtaisesti asiointi poliisissa on palvelujen keskittämisen myötä kiistämättä vaikeutunut. Kuitenkin nykyisen teknologian kehityksen myötä myös tarve henkilökohtaiseen asiointiin on huomattavasti vähentynyt. Suuri osa kiireettömästi poliisissa asioinnista voidaan nykyisin suorittaa joko puhelimitse tai muita tiedonsiirtovälineitä käyttäen.

Hypoteesini tutkinnan tason heikkenemisestä on tullut osoitetuksi vääräksi. Täysin erillinen seikka on se, miten subjektiiviset mielipiteet asiasta ovat muotoutuneet. Tähän ei tässä tutkimuksessa kuitenkaan pyritä vastaamaan.

Lähteet

- Autioniemi, J. (2025). *Tieteellinen argumentointi hallinto- ja yhteiskuntatieteissä*. Vaasan yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-193-8>
- Berg, A. (2021, 7. lokakuuta). Poliisin kustannukset alkoivat karata käsistä jo yli 10 vuotta sitten: Samalla rikostutkinnan teho lähti jyrkkään laskuun, kertoo ex-komisario ja tutkija. *MTV-uutiset*. Noudettu 18.10.2025 osoitteesta <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/vaitoskirjatutkija-poliisin-kustannusten-nousun-takana-organisaatiouudistukset-tulos-oli-painvastainen-kuin-mita-tavoiteltiin/8255062>
- Etelä-Pohjanmaan liitto. (2026). *Maakuntakaava*. Kaavaselostus. Noudettu 14.1.2026 osoitteesta <https://epliiitto.fi/tiedostot/Etel%C3%A4-Pohjanmaan-maakuntakaava-2050-Kaavaselostus-19032025.pdf>
- Fredman, M., Rautio, L., Tolvanen, M. & Viitanen, M. (2025). *Esitutkinta ja pakkokeinot*. Alma Insights 2025.
- Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus*. Edita Publishing Oy.
- Helenius, D. & Linna, T. (2024). *Siviili- ja rikosprosessioikeus* (3. uudistettu painos). Alma insights.
- Helminen, K., Kuusimäki, M. & Rantaeskola, S. (2012). *Poliisilaki*. Alma Talent Oy.
- Jokela, A. (2008). *Rikosprosessi* (4. uudistettu painos). Talentum.
- Jyränki, A. & Husa, J. (2012). *Valtiosääntöoikeus*. Lakimiesliiton kustannus.
- Karhu, J. (2020). *Kohti 2000-luvun oikeuslähdeoppia*. Lakimies 7–8/2020, s. 1017–1034.
- Kotkas, T. (2007). *Hyvä järjestys yhteiskuntapoliittisena ideaalina – esimerkki 1500-luvun Ruotsista*. Lakimies 7–8/2007, s.989–1005.
- Launiala, M. (2012). *Todisteet puolesta ja vastaan – tasapuolisuusperiaate uudessa esitutkintalaissa (805/2011)*. Edilex.
- Mansikka-Aho, H. (2021). *Poliisi, mistä tulet, minne menet? Valtionhallinnon rakenneohjelman tavoitteiden toteutumisen arviointi poliisin hallintorakennemuutoksissa*. [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. PunaMusta Oy. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2089-8>
- Mäenpää, O. (2024) *Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet*. Edilex kustannus.

- Määttä, T. & Paso, M. (2022). *Johdatus oikeudellisen ratkaisun teoriaan*. Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.
- Nieminen, K. & Lähteenmäki, N. (2021). *Empiirinen oikeustutkimus*. Gaudeamus Oy.
- Pellonpää, M., Gullans, M., Pölönen, P. & Tapanila, A. (2018). *Euroopan ihmisoikeussopimus* (6. uudistettu painos). Alma Talent Oy.
- Pohjanmaan poliisilaitos. (2013). *PORA III Pohjanmaa Rikostorjunnan loppuraportti, 24.10.2013*.
- Pohjanmaan poliisilaitos. (2017). *Pohjanmaan poliisilaitoksen sisäinen määräys POL-2017-10573 Etelä-Pohjanmaan rikostorjuntasektorin päivittäistutkinnan järjestäminen*.
- Pohjanmaan poliisilaitos. (2019). *Esitys Kauhajoen poliisiaseman tutkinnan järjestelyistä. Yhteistoimintatoimikunnan pöytäkirjan liite 1, 9.5.2019*.
- Poliisi. (2023). *Vastaamo-tietomurron esitutkinta on valmistunut*. Poliisin verkkosivujen uutishuone. Noudettu 14.1.2026 osoitteesta <https://poliisi.fi/-/vastaamo-tietomurron-esitutkinta-on-valmistunut>
- Poliisi. (2026a). *Pohjanmaan poliisilaitos*. Noudettu 17.3.2026 osoitteesta <https://poliisi.fi/pohjanmaan-poliisilaitos>
- Poliisi. (2026b). *Selvitetyt rikokset ja niiden tutkinta-ajat*. Poliisin tulostietojärjestelmä PolStat [rajattu pääsy].
- Poliisihallitus. (2014). *Poliisin hallintorakenteen kehittämishanke (PORA III). Toimeenpanon loppuraportti*. Poliisihallituksen julkaisusarja 4/2014). Noudettu 26.10.2025 osoitteesta https://poliisi.fi/documents/25235045/42553324/julkaisu_4_2014.pdf/80d441ff-e299-7771-27be-9016e220065c/julkaisu_4_2014.pdf?t=1605299344516
- Poliisihallitus. (2020). *Poliisin toimintavalmiusaika. Työryhmän loppuraportti*. Poliisihallituksen julkaisusarja 2/2020.
- Raitio, J. & Tuominen, T. (2025). *Euroopan unionin oikeus*. (3. uudistettu painos). Alma Insights.

- Rantaeskola, S., Halme, K., Kortesalmi, L., Lönnroth, K., Parviainen, J., Saukoniemi, T., Springare, S. (2014) *Esitutkintalaki – kommentaari*. Poliisiammattikorkeakoulu.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-277-7>
- Rantaeskola, S., Halme, K., Kortesalmi, L., Lönnroth, K., Parviainen, J., Saukoniemi, T., Springare, S. (2014). *Pakkokeinolaki – kommentaari*. Poliisiammattikorkeakoulu.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-279-1>
- Rantaeskola, S., Halme, K., Kortesalmi, L., Lönnroth, K., Parviainen, J., Saukoniemi, T., Springare, S. (2014) *Poliisilaki – kommentaari*. Poliisiammattikorkeakoulu.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-286-9>
- Rautiainen, P., Kostianen, A., Kurki, V., Soininen, N. & Määttä, T. (2023). *Oikeus ja sen tutkiminen*. Vastapaino.
- Rikander, H. (2019). *Empiirinen tutkimus poliisin voimankäytöstä ja poliisin kohtaamasta väkivallasta*. [väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. PunaMusta Oy.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-3023-1>
- Saraviita, I. (2011). *Perustuslaki*. (2. uudistettu painos). Alma Talent Oy.
- Siltala, R. (2001). *Johdatus oikeusteoriaan*. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut.
- Sisäasiainministeriö. (2008). *Poliisin hallintorakenteen kehittämistyöryhmän (PORA) loppuraportti*. https://www.edilex.fi/ministerioiden_julkaisut/5012.pdf
- Sisäasiainministeriö. (2012). *Poliisin hallintorakenneuudistus Pora III - päälinjaukset*.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-491-777-3>
- Tala, J. (2005). *Lakien laadinta ja vaikutukset*. Edita Publishing Oy.
- Tapani, J., Tolvanen, M. & Hyttinen, T. (2025). *Rikosoikeuden yleinen osa: vastuuoppi*. (4. uudistettu painos). Alma insights.
- Tilastokeskus (2025a). *Tietoa tilastoinnista*. Käsitteet. Noudettu 18.12.2025 osoitteesta
<https://stat.fi/meta/kas/index.html>
- Tilastokeskus (2025b). *Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosryhmittäin tekokunnan ja ilmoitusvuoden mukaan, 1980–2024*. Noudettu 12.12.2025 osoitteesta

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_rpk/statfin_rpk_pxt_13_ex.px/

Tilastokeskus (2025c). *Tunnuslukuja väestöstä alueittain, 1990–2024*. Noudettu 3.12.2025 osoitteesta

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11ra.px/

Tilastokeskus (2026a). *Kuntien ja seutukuntien vuoden 2023 välinen luokitusavain*.

Noudettu 14.1.2026 osoitteesta

https://stat.fi/fi/luokitukset/cormaps/kunta_1_20260101%23seutukunta_1_20260101

Tilastokeskus (2026b). *Tietoon tullessiin rikoksiin epäillyt iän, sukupuolen, syntyperän ja ilmoitusvuoden mukaan, 2000-2024*. Noudettu 6.1.2026 osoitteesta

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_rpk/statfin_rpk_pxt_14_pd.px/table/tableViewLayout1/

Tilastokeskus (2026c). *Kuntien avainluvut. 2023 aluejaolla, 142h – Alueaikasarjat, 1987–2023*. Noudettu 8.1.2026 osoitteesta

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_2023/142h_2023.px/

Tilastokeskus (2026d). *Tietoon tulleet rikokset ilmoitusvuoden mukaan, tekoalueen väestöön suhteutetut luvut, 1980-2024*. Noudettu 23.3. osoitteesta

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_rpk/statfin_rpk_pxt_13_h4.px/

Tolonen, H. (2003) *Oikeuslähdeoppi*. WSOY.

Tolvanen, M & Kukkonen, R. (2011) *Esitutkinta- ja pakkokeino-oikeuden perusteet*. Talentum Oy.

Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. (2020). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita*. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos.

Valtioneuvoston kanslia. (2007). *Pääministeri matti Vanhasen II hallituksen ohjelma*.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023031331321>

- Vartiainen, N. (2021). *Suurempi kunta on elinvoimaisempi kunta? Lainsäädännön jälkikäteinen vaikutusarviointi päätöksenteon tukena*. [väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. PunaMusta Oy. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-4265-4>
- Vilka, H. (2007). *Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Tammi.
- Vilka, H. (2025). *Tutki ja kehitä*. Santalahti-kustannus.

Virallislähteet

HaVM 15/1991 vp - HE 155/1991 vp. Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laiksi poliisin hallinnosta.

HaVM 24/2006 vp. Hallintovaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE 72/2006 vp.

HE 221/1990 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta.

HE 154/1991 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista.

HE 309/1993 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.

HE 57/1994 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 86/1995 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta.

HE 182/1996 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle paikallishallintouudistukseen liittyväksi lainsäädännöksi.

HE 72/2002 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta.

HE 198/2003 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi poliisikoulutuksesta sekä laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain ja poliisilain 7 §:n muuttamisesta.

HE 4/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain ja valtion virkamieslain 53 ja 55 §:n muuttamisesta.

HE 58/2009 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 222/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi.

HE 224/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 241/2020 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

PeVL 29/2006 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä HE 72/2006 vp.